Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадуьл 1923 шера деиз • ЕРА, 7 апрель, • 1977 шу. • № 42 (5709). • Мах 2 кеп.

ДОТТАГIЛЕН ВIАШАГIКХЕТАР

5 апреле КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежневнен Куба Компарте ЦК Хьалхарча секретара, Паччахьалкхен советен Куба Республика Министрий Советен Председатела Ф. Кастро Русан юкъе доттагIлен вIашагIкхетар хилар.

Къамаьл деча дакъа лаьцар: советски оагIонгахьара — КПСС ЦК Политбюро члена СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Н. В. Подгорие, КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина, КПСС ЦК Политбюро члена, СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра А. А. Громыкос, хIаьта иштта КПСС ЦК члена, КПСС ЦК отдела заведующе К. В. Русакова, КПСС Центральни ревизионни комиссе члена, КПСС ЦК Генеральни секретара гIончас А. И. Блатова; Кубински оагIонгахьара — Куба Компарте ЦК Политбюро члена, Паччахьалкхен советен Куба Республика Министрий Советен Председатела заместитела К. Р. Родригеса, Куба Компарте ЦК члена, Куба Республика Министрий Совета секретара О. Сьенфуэгоса, Куба Компарте ЦК члена, Куба Компарте ЦК дунен халкъашта юкъерча отдела заведующе Р. Вальдес Вивос.

Переговорашка дакъа лаьцараша дийцар вежарашха советско - кубински вIаши цхьана леладу гIулакхаш дIахо чIоагIдарах дола дукха деш.

Къамаьлаш деча хана вIаши дагабаьлар дунен халкъашта юкъерча вахара актуальни проблемаех, кхоккам кIаьдбелга кIоаргдарах, из дунен ерригача районашка дIабоаржабарах. Белгалдоаккхар, хIанзара дегIаахара белгало машар чIоагIбар, халкъий паргIатон кортамукъален хилийтара декхарашца тIа-тIа айххагIа ювзарах латтилга.

ДоттагIлен, безамеча, дIаюха дувцар дизза кхетадеча хьале чакхдаьлар къамаьл.

Соахка Iай эттача шелало дикка зе дир гурахьа дийнача ялаташта. Цхьайолча моттигашка чIоагIа ийлхденнад уж. Цудухьа дукххахьа дIатIадув ялат. Из болх ханнахьа чакхбаккха лерхIаш къахьегаш ба Грозненски района «Загорский» совхоза № 2 йолча отделене механизатораш. Укх деношка 100 гектара тIа мукх дIабийна баргба уж. Мукх дIабувча ден нормаш тIехкхоачашъю трактериста Умалатов Ихвана, сеяльщика Садулаев Мовлдс, кхычар.

СУРТА ТIА: мукх дикагIа дIабера вIаши дагабоалаш ба тракторист Умалатов Ихвани (аьрдехьа латтар) тракторнокхай тIарча бригада бригадир Ибраков Рамзани.

И. ПЛИЕВА сурт.

Мехкдаьтта кIеж техай

Карабулакски бурув тохара балхий управлене мехкдаьтта техкараша вежарашка йолча Грузински ССР бурув а детташ скважинаш йоах. Укх деношка № 72 йолча буровой коллективо дика къахьегама толам баьккхар. Самгори яхача моттигера из скважина тохкача хана йоккха мехкдаьтта кIеж техар. Цига къаьстта дика къахьийгар бурувдетта мастер Трусов Михаил Фадеевич керте латтача бригадас. Ханал хьалха 2923 метр бурув а тохаш яьккхар цо из скважина. Укх шера эггара хьалха теха мехкдаьтта кIеж я из.

Скважина йоаккхача бурув тохача а из скважина тохкача а къаьстта дика къахьегарца белгалъяьлар бурувдеттараш Белолипецкий Владимир, Свиридов Василий, Кельин Василий, Сайфутдинов Кламаджин керте латта сменаш.

А. БАКАЛЮК.

Балхаш дика чакхдаьхад

БIаьстан балхаш дика дIадоладаьд Сунженски района XX партсъезда цIерагIча колхоза кхаш леладераша. План 250 гектар йолаш, доакъара лаьрхIа кенаца цхьана дIайийнай 400 гектара тIа горох. Иштта план кхоачашъеш 100 гектар кен, 80 гектар горох, хIаьта баьцадаарий культураш 72 гектар дIайийнай. Овсарс къа а хьегаш, уж кхашкара балхаш толамца чакхдаьхар механизатораша Н. Чеботарева, В. Панькова, П. Кусмачева кхычар.

М. ЦУРОВ.

16 апреле—коммунистически субботник

ИШТТА ЛАЬРХIАД...

Укх шера 16 апреле Ерригсоюзни коммунистически субботник дара москвичаша дIадоладаь дика раьза хинна хьаллаьцар Нохч-ГIалгIай транспортни управлене автоколонна 1436 коллективо.

— Къахьегама цIей долча дийнахьа хьинар кхо ца деш болх беш хургва предприятера 340 саг, — аьлар автоколонна парторганизаце секретара В. Н. Ковпака. Балха араяргья 170 автомашина. Царца дIа-юха хьоргба пхи, эзар тонн халкъа боахама мухь. Пятилетки фонда юкъедахьа лерхI автоколонна коллективо 1300 сом.

Автомобилисташа цу цхьан дийнахьа ергъя 210 эзар тонно-километр. Автомашинашта ремонт еш хургва 70 саг. Ужжал нах хургба предприяте коа, гонахьарча моттигашка лостам беш, гаьнаши кIотаргаши дIайогIаш.

* * *

Хьинаре къахьегаш белгалдаккха лерхI Ерригсоюзни коммунистически субботник хула ди Грозненски наькъашта ремонт ечен наькъаш дехкачен управлене коллективо. 190 саг балха араваргва цу дийнахьа. Наькъаш дехкача а царна ремонт еча а къахьегаш хургва 140 болхло. 5700 сома маьха балхаш дергда цар. 500 совгIа сом алапи пятилетка фонда юкъедахьа лерхI коллективо.

* * *

Дика кийчо еш ба Ерригсоюзни коммунистически субботник дара Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене СМУ-1 гIишлонхой. Цу управленера 360 саг хургва 16 апреле хьинаре къахьегаш. Царех 316 болхло къахьегама вахте латташ хургва. Цар лаьрхIад 5100 сома маьха гIишлон-монтажни балхаш де, 850 сом алапи пятилетка фонда юкъедахьа.

Хьинарерча къахьегамца из ди белгалдаккха дош деннад СМУ-1 гIишлонхоша. Баматханов Виктор керте латтача плотникий бригадас дийнахьара норма 120 процентн Аристов Сергей керте латтача бригадас — 115 проценти кхоачашъе социалистически декхараш тIаийцад.

Ф. МАЯКОВСКИЙ.

* * *

В. И. Ленин ваь 107 шу дузача дезача цIей сийна укх шера 16 апреле хулача Ерригсоюзни коммунистически субботнике хьинар кхо ца деш къахьега дош деннад Грозненски локомотивни депо бригадаша. ХIара бригада лаьрхIад алапи доацаш кходаьча доагора чотах цу денга кхачалехьа цхьацца рейс е, хIаьта маневрови балхаш дераша декхараш тIаийцад цхьан сменагIа алапи доацаш болх бе. Иштта хIанз а деиз коммунистически субботнике дакъа лоацаш ба машиннаькъахой.

Шоаш тIаийца декхараш дизза кхоачашдеш ба уж. Масала, укх деношка тепловоза машиниста Колесников Владимирен цун гIончас Чернобаев Константинен Грознера Дербенте йигар пассажирски поезд, хIаьта шоаш даьккха 15 сом алапи субботника фонде дIачудехлар. Из санна йола рейс йир тепловоза машиниста Жуков Ивана, ше даьккха алапи пятилетка фонда юкъе а хьош.

Духхьала март бетта шоаш денна дош кхоачаш а деш локомотивни бригадаша 50 совгIа рейс йир. Толамца шоаш тIаийца декхараш кхоачашдаьрех ба тепловозий машиннсташ Лугай Владимир, Пыжов Степан, Ручкин Иван, кхы дукха бараш а.

Г. АНОХОВ.

КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕПУТАТИЙ РАЙОННИ, ГОРОДСКОЙ, ЮРТИЙ, ПОСЕЛКОВИ СОВЕТАШКА ХОРЖАМАШ ДАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

ПхийттазлагIа хержача Нохч-ГIалгIай АССР къахьегамхой депутатий районни, городской, юртий, поселкови Советий полномочеш 1977 шера 15 июне чакхйоалаш хиларца дувзаденна Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:

Нохч-ГIалгIай къахьегамхой депутатий районни, городской, юртий, поселкови Советашка кIирандийнахьа 1977 шера 19 июне хоржамаш долда.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

Грозный, 1977 шера 5 апрель.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо СССР мехкдаьтта промышленноста министралла хьожаваьв нов. Н. А. Мальцев.

Мальцев Николай Алексеевич, ваьв 1928 шера, эрсе, 1953 шера деиз КПСС член ва. Чакхъяьккхай Грозненски мехкдаьтта институт. Технически Iилмай кандидат ва. Болх бе волавеннав цеха начальник волаш. «Татнефть» объединене керттерча инженера заместитель, Пермски совнархоза мехкдаьтта промышленноста управлене начальник, «Пермнефть» производственни объединене начальник хиннав. 1972 шера деиз СССР мехкдаьтта промышленноста министра хьалхара заместитель хиннав. Социалистически Къахьегама Турпал ва.

ВОШАЛ ДОЛАШИ ДЕГ ТIАРЧА БЕЗАМЦЕИ

5 апреле Иоккхача Кремлевски дворец КПСС Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, Советски правительствос Куба Компарте ЦК Хьалхарча секретара, Паччахьалкхен советен Куба Республика Министрий Советен Председатела Фидель Кастро Руса сийна шу оттадир.

Новкъостаца Ф. Кастроца цхьана бар Куба Компарте Политбюрон секретариатен член, Паччахьалкхен советен Куба Республика Министрий Советен Председатела заместитель К. Р. Родригес, Куба Компарте ЦК членаш О. Сьенфуэгос, Х. Наранхо, Х. Абрантес, Р. Вальдес Виво, СССР-ера Куба Республика посол С. Агирре Дель Кристо.

Советски оагIонгахьара бар новкъостий Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, А. А. Громыко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, М. А. Суслов, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, В. И. Долгих, К. Ф. Катушев, М. В. Зимянин, К. У. Черненко, Я. П. Рябов, КПСС ЦК членаш, КПСС ЦК членалла кандидаташ, КПСС Центральни ревизионни комиссе членаш, кхыбола официальни нах.

Шу оттадаьча къамаьл дир КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева.

Новкъоста Л. И. БРЕЖНЕВА къамаьл

Веза новкъост Фидель Кастро!

Деза кубински доттагIий!

Тхона чIоагIа дика хет шуца цIаькха вIашагIкхийтта. Хьоца, веза новкъост Фидель Кастро, вежарашха йолча Куба къахьегамхошца парте Центральни Комитет, СССР Лакхехьарча Совета Президиум, Советски правительство, берригa советски нах доттагIлен, сийдарен лархIарен уйлаш йолаш ба. Тхоай столице оаха дег тIара моарщал лу шуга.

Хьо, новкъост Фидель, дукха ха йоаццаш Африка цхьадолча мехкашка хиннав. Новкъосташха Iа баьча наькъага хьежаш хиннад тхо. Цо тешавеш хьахьеккхар социалистически Куба политика дунен халкъашта юкъе шерра хьаллоацаш хилар. Кхыча паччахьалкхений чурча гIулакхашта юкъе гIертар хьаштдоацаш йола из политика белгалйоал машар чIоагIбе, у санна гоама дола колониализма Iазап тIера дIаккхессача халкъашта карагIдаьннар лораде, шоай мехкий кортамукъале чIоагIъеча новкъостал де башха-дика уйла хиларца.

Кубински революцена карагIдаьннараш — колониализма зIанарех мукъадаьннача дукхача паччахьалкхений деган урауттаду хьаст. Дукха ха йоацаш а тIехь Кубайна шийна ховра империалистий низIоткъам, доазол дехьарча эксплуататораша доал дар фу яхилга да. Революце хир хоададир цу дерригие а. Цо Iалашдир мохк боккъонца шийн лоIаме хулга, кхы цIаккха кIал оттаргбоацаш лоалах кIалхарбаьхар нах, къахьега бокъо елар царна, болхлоехи ахархоехи болча кагирхошта хьайийлдар школайи вузийи наIараш, кхалнаьха сий айдир, хIара къахьегамхочоа бIубенна кхоаче елар. ХIаьта из мах баь варгвоаца капитал да. Политически капитал, нравственни капитал.

Советски Союзах, Кубах, кхыча вежарашха йолча социалистически паччахьалкхенех оагIув балла йиш йола доттагIий лерхI кортамукъадаьннача мехкаша. Из, белгала аьлча, хьахьокх Iа баьча наькъо, новкъост Фидель, дукха ха йоацаш новкъоста Подгорие Танзане, Замбе, Мозамбике, Сомале яьча визита итоганша.

Куба моастагIаша, социализма моастагIаша кортамукъале яьккхача паччахьалкхений хьакъехьа социалистически мехкий дагардарехи уйлаехи геттара Iовдала аьлдиташ дувц. Цхьабакъда, цхьанна а аьлдита могаргдац факташ юхмаччахьа яха.

Уж факташ сенах латт аьлча, уж латт социализма мехкаш империалистически агресси тIалаттача, диктати низи беча халкъий оагIорахьа массаза а хиларах. Уж факташ сенах латт аьлча, уж латт социалистически мехкаша къонача паччахьалкхенашца цхьатарра бокъонаш йола гIулакхаш дегIаккхувларах а уж экономически дегIаахара шоашта моган дола новкъостал дарах а. Юххера а уж факташ сенах латт аьлча, уж латт социализма мехкий политико шоай вахар чакхдаьнна порядкаш меттахьа ца яийта, кортамукъале яьккхача паччахьалкхенашта юкъе барт эгIабеи довнаш гIеттадеи гIерта империализма низаш, дIаяхача заман низаш юхадеттарах.

Цхьайолча хана тайп-тайпарча вай моастагIаша дош миштта оттаду аьлча, цар из оттаду Ази, Африка, Латински Америка социалистически капиталистически мехкаша, хьалхарча аргIанна, Советски Союзои ВIашагIкхийттача Штаташеи шоайла къовсам лоаттабу моттиг я ала гIерташ. Укхаза я дерригa харц да. Цу континентий халкъаш историе пассивни объекташ йоаца дукха ха я. Цар хьинаре, низ ца кхобеш къовсам лоаттабу шоай бокъонаш бахьанце, прогрессага бода шоай никъ лех.

ХIаьта кхетаде доагIаш да империализма доал деча хана Iалаьмате дукха халонаши хоарцонаши лайна уж халкъаш капиталистически наькъаш тIара дIадувлилга, социализма никъ цар хьаллувцилга. Цунна тIехьа ба нах боабе оттабьчар пхорчашта, диверсешта, цIур бехкараштa, аьлдиташ дувцача пропагандана хIама де могаргдоаца наьха лоIам.

Вай дегаш гIоздоах мукъадаьннача мехкий прогрессивни лоархIамо, цу даькъе дунен халкъашта юкъерча политике кхычарех дIа ца кхетара болама лоархIамо а, хIана аьлча цо чIоагIду тешшаме машар оттабара хьалаш.

Вай программин лерхIар — къаьстта ядерни дар а долаш герз Iоаделга доазув оттадари юхасоцадари — хIанзарча заман эггара лоархIамегIдола цхьа декхар кхоачашделга.

Долча тайпара аьлча, цу лостамагIа практически гIа баккхара, белггала аьлча, советско - американски отношенешка, во я ала йиш йоацаш база я. Кхетадеш ма-хиллара, из чIоагIъе а шеръе а еза. Цхьабакъда, дукха ха йоацаш хиннача контакташеи переговорашеи хьа ма-хьоккхара, дIахьалхашкахьа баха безача моттиге тха партнераша конструктивно леладац гIулакхаш, цхьан оагIонгахьа совле хилийта гIерт.

Корта болаш барт бе йиш йолаш бя, цхьабакъда, алхха оаха кхетабаь ца Iеш, вокха оагIоно а кхетабе беза герз Iоаделга юхасоцадара хьалхара боккъонца бола бехктокхам, хIаьта хабараш а ца дувцаш леха еза шинна а оагIонна мегаргйола решенеш.

Хьамсара новкъостий!

Вай тахан торо хиннай советско - кубински вIаши цхьана гIулакхаш леладара хьакъехьа корта болаш вIаши дагадовла, уж дIахо а дегIадоаладара цхьадола лоархIаме хIамаш цхьана белгалде. Хетаргахьа, новкъост Фидель, цу къамаьлаша вIаши дувцар дизза кхеталеш хилар, вай партешта хетараш цхьатарра долга цIаькха а хьахьекхар аьлча, Хьо раьза хургва.

Вай переговораш еча хана сона цIаькха дагадехар: мабоккха низ ба-кх марксизма-ленинизма идеий, интернационализма башха-дикача принципий. Кубински революце котало яьккха ткъо шу а далалехьа, бухе цхьаккха а хIама доацаш дIадоладенна вайна юкъера гIулакхаш массе а доакъошка кIоарга, дукхача оагIорахьара хьисап долаш да, советско - кубински доттагIал тоаденнад, цох хиннай хIама хьакхоллара а вIаши духовно дIаьхегIа хилара а низ бола фактор.

Ше хьахиннадац из. Из хьахиннад вай партеша геттара дукха а цхьан хIаман тIабарзабаь а болх барах, из хьахиннад миллионаш а миллионаш а болча кубинцашеи советски нахеи къахьегарах.

Цхьаькха цхьан хIаман а уйла йир аз. Воай партей съездий решенеш кхоачашъеш — аз ювцар я КПСС XXV съезди кубински коммунистий хьалхара съезди, — вайна массапена юкъарчал доацаш холу вай къамий низий лоархIаме а дIадаккха йиш йоаца а дакъа вIаши цхьана бу е айхха бувзам болаш бу болх болга. ХIаьта вай юкъара декхар сенах латт аьлча, из латт вежарашха вIаши цхьана леладу гIулакхаш дегIаккхувлара ерригача торонех пайда эцарах, уж дикагIа а эффективнегIа леладарах.

Аз кад айбу леррагIа чIоагIлуш латтача советски кубински халкъий вошала, вай марксистско - ленински партей вIаши цхьана беркате гIулакхаш леладара хьамара!

Машареи социализмаи гIулакхо керда толамаш дахара тIехьа!

Фидель Кастро могаш-маьрша хилара, берригa кубински доттагIий могаш - маьрша хилара тIехьа!

* * *

Цул тIехьагIа къамаьл дир Фидель Кастро Руса.

Новкъоста Ф. КАСТРО къамаьл

Веза новкъост Брежнев!

Деза советски доттагIий!

Се цIаькхаза а шун турпалерча, вежарашха а дукха безаш а болча мехка хиларах гIадвахалга дIахайта воал со.

Со хIанзза хиннав массарел а дукхагIа къахетам боацаш колониальни империалистически лоалла кIал лоаттаьча дунен районех цаI йолча. Цу районерча рабовладельцаша дIадахача бIаьшерашка итташ миллионаш нах дIаккхийлаб Атлантика кхыча оагIорахьа чулатта Iуй а баь царга болх байтар дукхa.

Дукха ха йоацаш Африкански континента территореш Европа колониальни державай кара яр. Сийлахьча Октябрьски революце никъ баьккхача кердагIдола истори дегIадара процессо, марксизма - ленинизма хьаькъалерча идеяша низ беннача процессо, шоаш ца кхолеш халкъаша лоаттабаьча къовсамо наха гоама йола колониализма система еха дIаяларга доаладир, из бахьан долаш Африка дукхагIча халкъаша вIашагIъеххар кхычарех тийша хIама доаца паччахьалкхенаш. ХIаьта а колониализмана метта неоколониализм качйолла гIерташ, вешта аьлча, кердача паччахьалкхений Iалама рузкъашта империалистически державай тIахьожам оттабе гIерташ моттигаш яр. ХIаьта иштта хьалха яьккхаяр Африка Iалаьмате чIоагIа социальни, экономически тIехьайисар дегIаяра капиталистически наькъа тIа эшалургда яха Iовдала идея.

Новкъост Подгорный советски делегацена керте а волаш, хIанзза хиннав Африка цхьадолча мехкашка. Тхо санна из а хилар цу мехкашкара унахцIено лораяра хьал Iалаьмате во хилара, дешар йоазув ца ховш, къен бала ловши уж хилара теш. Из деррига а Африка халкъашта дитад колониализмо. ХIанз чIоагIа тIехьадисаи эсала дегIаденеи долча хьала кIалхара уж мехкаш дахара итташ шерашка тIатеIIа къахьега а дунен халкъашта юкъе дикка технически, экономически вIаши цхьана гIулакхаш лелале а дезаргда.

Цул совгIа, Африке хIанз а йолаш я хален адамлен хьисапе йоацеи явленеш: къамий дискриминаци, апартеид, колониальни лоалла лоаттабар. Зимбабве, Намибе, Къулбехьен Африка халкъаш—дукха миллионаш африканцаш хало ловш ба IотеIабеши Iуй баь чулоаттабеши хиларах, Европера хьабаьннача шоай идеяш гитлеровски фашизмачул эргаш йоацача расистий группо леладу цар сий доаду гIулакхаш. Африке иштта йолаш я, империализма хьашташта дизза гIулакх деш йола неоколониалистски правительстваш.

Империалистически мехкий кулгалхоша цецвоаккхаш оапаш а бувцаш дувц хIанз сага бокъонех. Кхетадеш да, эггара хьалха царна дагайоаллар саг лоалла лоаттавара, классови системеи социальни цхьатара бокъо ца хилари дIа ца доаккхаш дитара йола буржуазни бокъо йолга.

Адамлен историе чухь адамлен хьисапе доацаш кхыдола цхьаккха а хIама дац, Маркса ма-аллара, шийх хьаара мел доалла лургдолчара цIийи бIеха хIамаши хьаараухийташ, дунен тIа яьнна капиталистически империалистически система ше мара. Цу система хьашташ кхоачашдеш адамлен доккхагIдола дакъа бIаьшеренашка даьхад колониализма хьалашка, хIаьта кердача хана законагIа бакъ а даь дIаоттадир африканцаш, американски индейцаш, Азе бахараш чулатта Iуй хилар. Уж хьашташ духьа хьоадир чот яь варгвоацаш дукха тIемаш, байра бIаьш миллионаш нах.

Адамлен прогресс бахьан къовсам лоаттабаь чот яь варгвоаца дукха нах набахтенашка бехкар, Iазап тIалоаттадир, боабир. Капитализма хьаштий духьа Гитлер дуне тIемца даккха гIийртар. ХIаьта из ца хилийтара духьа советски халкъа дIадала дийзар шийн дикагIча къонгий 20 миллион вахар.

Капитализмо кхалнаха дискриминаци ю, неграшта дискриминаци ю, болхлой лоала лоаттабу, миллионаш къахьегамхой болх боацаш бут. Из хьахадаргбоацаш бувзам болаш я азартни ловзарашца, наркотикашца, саг хьаькъалах толхавечи наьха унахцIено телхаечен кхыча айпашца.

Хьалкхувш йоагIача тIехьено дешилга капитализма системана дагадаллац тIехьа тIайоагIача хана нах лоала миштa лоаттабергбар - хьогI аьнна уйла хилара даькъе мара. Гражданий унахцIенон къаьсткъаьстача наьха кхелаши цу системана дагаяхкац. ТIабоагIа пайда, вIаьхий хилар — из да капитализма философе ларде уллар.

Из Iалаьмате во система лораяр духьа американски империалисташа Индокитаяна чукхайсар берригa дунен шоллагIа тIом болаш чукхайсарел дукхагIа бомбаш. Боабаьб миллионаш вьетнамцаш, камбоджийцаш, лоатянцаш.

Африка яйзача, колониализма, капитализма, империализма, расизма йнта лераш бIаргаяйнача вай дика кхетаду империалисташа лораераш малагIа сага бокъонаш я. Сага бокъонех дувцара хIама эшац капиталист а ца хулаш Iе мара!

Цу исторически зуламашта духьала, эксплуатацена, цхьатарра бокъо ца хилара, дискриминацена, нийсхо ца хилара духьала къовсам лоатта а баьб къовсам лоатта а бу коммунисташа. Цар къовсам лоаттабу саг бокъонца лархIара тIехьа, ше хьийгача къих хьахинначох пайда эца бокъо хилара тIехьа, нахаи халкъаштеи юкъе вошал хилара тIехьа.

Африке долча хана тха тешa йиш хилар буржуазни идеологи вIалла тIа ца эцаши ехаи хиларах. Халкъаша хаьлда лаьцаб социализмага бода никъ, хIаьта марксизма-ленинизма сийдола, эшалургйоаца байракхаш хIанз хьалъайнь я Африка дукхача мехкашка. Неоколониалистски империализма тийша болх байзача тIатIа дукхагIча правительстваша, Ленина доккхача хьаькъала идеяши цо хургда аьннари бакъ а деш, херж социализма никъ. ХIаьта нийса да, из къовсам вайна безарах лаьца ца Iеш, вай бизза къоабалбеш хиларах а чIоагIале лувцаш болга.

Социалистически лагера а къаьстта Советски Союза а сий халданза айлуш да кхоалагIа дуне аьнна цIи йоаккхача дунен дерригача халкъашта хьалхашка. Вай содружествоца царна гу колониализмана, неоколониализмана, расизмана, империализмана духьала лоаттабеча къовсаме эггара тешамегIа вола доттагIа.

Нагахьа санна империализм дерригача реакционни, репрессивни, эксплуататорски режимай союзник яле, социалистически лагерь я, болхлой класса, адамле эргадоахача революционни низашта ког гIортолген дог айду низи корабоагIа чIоагIале.

Кастта Октябрьски революце 60 шу дузаргда. Мел хувцаденнад дуне цу шерашка! ХIаьта бакъде йиш йолаш да, Октябрьски революци хилар бахьан долаш, цу кховзткъа шера цул хьалхарча эзараш шерашка дIахьалхашка дахачул дукхагIа дIахьалхашка даха хилар. Из Советски Союза халкъа, коммунисташта карагIдаьнна доккха хIама, да, хIаьта цудухьа 7 ноябре хургдола цIей дог гIоздаьнна дездерга дунен массе а миIинге.

ХIаьта нагахьа санна дIаяхача хана кхоачашдаь декхараш сийлахь-доккха хиннадале, хIанзарчен тIадоагIчей ноахалашта хьалхашка латтараш кхы а сийлахь - доккхагIдола декхараш да.

Сона хов, коммунизм хьалъеча а дунен халкъашта юкъерча арене а. Советски Союза хьалхашка латта дог цIенеи сийлахь-доккхеи декхараш кхоачашдара партеи советски халкъои, цар кулгалхоша мел низаш тIаухийт. ХIаьта царех эггара лоархIамегIа дар. дерригача халкъаша боккхагIа мах бер латт машар лорабарен адамле ядерни тIема кхерама кIалхара даккхарен дог цIеначен лоархIамечен декхарах.

Са безам ба кубински халкъагара баркал ала а из леррагIа дIахьоши нийсен бола никъ цо чIоагIа къоабалбеш хилар дIаккхайкаден. Тхо тешаш да, из бехктокхамеи хьаькъал долеи политика халкъаша, дунен тIарча дог цIенеи сакхетамеи мел болча наха хьадда хьал, а лоацаш котъяргхиларах.

Духхьал наьха кхоане дикагIа хилийтара даь ца Iеш, цар вахара бокъонаш кхерамзлен—ерригача бокъонех эггара гуммaнегIа яр лораярах Советски Союзо мел даьчох дуне мел латта баркал оалаш хургда адамле.

Аз кад айбу Хьа, новкъост Брежнев, цу политикана тIехьа лорзагIа ца воалаш къовсам лоаттабечуни цун байракх дIахьочуни хьамара! Сийдолча Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета хьамара! СССР берригача коммунистий хьамара, турпалерчен дог цIеначен советски халкъа хьамара!

* * *

Л. И. Брежневен Ф. Кастрон къамаьлашка чIоагIа уйла тIаяхийта ла а дийгIар цхьа санна дукказа а дIаьхдаь тIоараш детташ юкъах а даьхар.

Оттадаь шу чакхдаьлар вошал долаши дег тIарча безамцеи.

(ТАСС).

ПАРТИЙНИ ВАХАР

МАСАЛ ГОЙТ КОММУНИСТАША

Колхоза дерригача гІулакхашка гуш ду моллагІча участка балха бехктохаме болча коммунисташа шоашкара масал гойташ хилар. ХІьта тІадиила пхьаьца гІулакх долчу ва «Заветы Ильича» колхоза парторганизаце чувоагІа хІара член. Масала, шурий-товарни ферма балха бехктохаме я Цечоева Алпату, гараж балхах жоп дала дезаш ва Булгучев Макшарип, хІаьта Ганиев КъурейшI — школа балха хьалхара.

15 шера колхозе болх беш я Цечоева Алпату. Ше колхозе болх беча хана деха хьалха латта доарка хилар хьекка ца Іеш дика общественница йолга а хьахьекхад цо. Соахка хІара шийна тІаьІоагІбаьча Іаттагара 1800 килограмм шура яьккхай цо, планах 1700 килограмм йолча. ХІаьта укх шера юрта боахама болхлошка КПСС ЦК яздаьча письмона жоп луш шурий - товарни ферма болхлошта юкъе яьржача социалистически яхье шийгара хьокхам телаш я из. Тхо гІаддугаш ба хьалхарча бетташкара цун къахьегам. Нагахьа санна январь бетта хІара Іаттагара 91 килограмм яьккхаяле, февраль бетта 175 килограмм яккха вІаштІехьдаьннад цун. Белгалдаккха деза цу шин бетта дукхагІдола доахан дахка хиларца детташ ца хиннилга.

Хьайбай продукци алсамъяккхара къовсам лоаттабу, культурно-массови мероприятеш чакхйоах коммунисткас Цечоева Махьмада Алпатус. Иштта партийни организаце тІадиллараца къонача кхалнаьха клуб вІашагІъеллар цо. Балха дикагІйола методаш дІайовзийтига, къахьегама, колхозерча кхалнаьха быта, цагийбарий културни салаІара хьалаш товделга да цу клуба керттера декхараш.

Нов Цечоевас кулгалдеш я «Кхалнаха знанеш йовзийтара школа». Кхалнах вІашагІбеттачу юрта культура ЦІагІа. Укхаза лекцеш еш, беседаш ю царна. Цига каст-каста лекцеш ешаш хул хьехархой Галаева Радимхан, Белхароева Светлана, кхыбараш. Дукхача хьайбай боахама болхлошта дика дайзад къонача кхалнаьха клубен хьехамча йолча Цечоевайн новкъостал.

Шура яккхара укх шера хьалхарча бетташка шоай хьехамчал хьалхаяьннай Мейриева Басирати Килоева Лейлаи. ХІара беттача Іаттагара дийнахьа 6 килограммал кІезигагІа йоаццаш шура йоаккх цар.

Хьинар ди-тІехьа совдувлаш къахьегаш ва Ленинен Къахьегама Шеча Байракхен орденаш лелаю коммунист Булгучев Макшарип. Цо шийгара масалаш а гойташ къахьегама овсарле лакхъяра оарцагІбоах механизатораш.

М. М. Булгучева 1976 шера 7 ноябре кхоачашдир иттлагІча пятилетка хьалхарча шера план. Толамца кхьехьаргІа ба цун эшмагІбола новкъостий: Фаргиев Махьмад, Галаев Тархан, Зангиев Хьамат, кхыбараш.

Коммунисташа иштта лостам тел школа. Нохч-ГІалгІай «Плодсемгоспромхоза» Красно-октябрьски отделене балха гІулакхашта а дІадахача дешара шера 98,2 процент болча дешарол дешарах кхувш хилар школе. Цу шера итт класс чакхъяьккхар 31 дешархочо. Царех пхенне тракториста говзал кардайир, 3 деша вахар лакхера дешара заведенешка. Дика болх беш я Нохч-ГІалгІай АССР школай лесничествашта юкъе йоаржаяьча социалистически яхье хьалхара моттиг яьккха йола укхазара лесничества коллектив а.

Соахка иттлагІча пятилетка хьалхарча шин шера план кхоачашйир «Плодсемгоспромхоза» Красно-октябрьски отделене коллективо. Укхаза болх беш ба коммунисташ Боков Махьмад, Галаев Ювсап, кхыбараш. Боков Махьмада Іилман ларда тІа вІаштІехьбаьккхаб ше кулгалдеча отделене къахьегам. Укхаза дика лелабу идейно-политически атеистически пропаганда яра болх.

«Заветы Ильича» колхоза партийни организаци шийна карагІдаьннараш санна бІаргагуш я ший балхацара кхоачамбоацараш а. Лоха я юрта боахама продукташ яхара рентабельность. Колхоза зе деш чакхдаьлар 1976 шу. КІезига чубера лаьттанцара йоахача культурай хьувкъам.

Керттерча даькъе лерттІа агротехнически мероприятеш чакхца яхар, къахьегама дисциплина лоха хилар, иштта къахьегам Іилман ларда тІа вІаштІехьбаккхарен колхозахошта юкъерча кхетама балхен гІулакхаш ледара леладар бахьан долаш хилар из. Цул совгІа, механизаторашн хьайбаш леладераш балха хьа ца ухаш моттигаш а нийслора тха боахаме.

Цу белгалдаьлача кхоачамбоацарий бахьанаш такха а техка, уж дІадахара низ тІабахийта къахьегаш я партийни организаци.

Укх шера 200 тонн ялат, 64 тонн дулх, 200 тонн шура яккхара дош а денна Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара накъаяхара къахьегаш я тха колхоза коллектив. Уж декхараш толамца кхоачашхургхиларах дог тийша да тхо. Цу балхашка хьалхарча мугІарашка латт коммунисташ. Царгара масал эц вокхар.

М. ГАНИЖЕВ,
Сунженски района «Заветы Ильича» яхача колхоза парткома секретара заместитель.

№ 7 ЙОЛА «АГИТАТОРА БЛОКНОТ»

Кепа я теха араяьннача КПСС Нохч - ГІалгІай пропаганди агитаци отдела «Агитатора блокнота» аргІапарча, ворхІагІча номер тІара керттера рубрика «ДоаттІача тайпара пакъагІоргда Октябра 60 шу дизара» яхаш я. В. И. Ленина 107 шу дизарга енна я исторически Іилмай кандидата Н. Александрова «В. И. Ленин — Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце баьччен организаторн» яха статья.

Блокнота тІа «16 апреле — эггара лакхагІа йола выработка» аьнна статья я. Из хетаяь я В. И. Ленин ваьча ден сийна хургдолча коммунистически субботникан Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизаран.

«Кердача коталонашка!» яхача редакционни статья тІа хоам бу Нохч-ГІалгІай АССР-а РСФСР Министрий Совета, ВЦСПС карара кара тела ЦІе байракх еларах.

«Халкъа гІулакх бахьан бола къовсамхой» яхача рубрикана кІала я «Ахриев ГІапур» аьнна язъяь В. Дериглазовай статья. Цу хьакъехьа беседаш яра литература а белгалдоаккх укхаза.

Каста космонавтика ди хьатІаотташ хиларца дувзаденна цифрай фактай подборка я номер тІа.

Республике дІахо а дездеш да СССР вежарашха йолча республикай деноош. Укх номер тІа агитаторан политинформаторан новкъостала кепатехай Мордовски АССР-х йолча цифраштеи факташтеи.

«Карара кара тела ЦІе байраккаш енначар дувц» яхача рубрикана кІала Назрановски района «Октябра 40 шу» яхача совхоза парткома секретара Х. Арчакова «Къахьегарга хьежжа даь сий» аьнна язъяь статья я.

Декхарех дика лоархІабу

Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 60 шу дузача денна сийленца накъабахара доккхий социалистически декхараш тІанийцад Грозненски маькха комбината болхлоша. Уж толамца кхоачашдара шерфа социалистически яхь йоаржаяьча цар бизза пайда ийбу шоай торонехи кхоачамехи. Цунга хьежжа дика да цар укх юбилейни шера доаха къахьегама толамаш а. Цхьа бутт дІабахийтац паччахьалкхен плани тІаийца социалистически декхарашн дикка тІехкхоачаш ца деш. Иштта къахьегарах продукци маьхала яккхара хьалхарча квартала план 103,9 процент кхоачаш а еш, планагІа лаьрхІачул совгІа комбината коллективо маьхала яьккхай 87 эзар сома маьха тайп-тайпара продукци. Товарни продукци арахецара задани 103,7 процент кхоачаш а еш, заданел совгІа арахийцай 310 тонн маькхи маькха-булочни изделеш. Валови продукци арахецара кхаь бетта план а 104,2 процент кхоачашъяьй комбинато. ПланагІа лаьрхІачул совгІа арахийцай 94 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци.

Дукха болхлой ба комбинате Октябра 60 шу дузача денга пятилетка хьалхарча шин шера задани кхоачашъе декхараш тІа а ийца, уж толамца кхоачаши тІехкхоачаши деш. Царех я вафельни цехера торташ кийчъер, коммунист, цеха партгрупорг, кагирхой хьехамча Верхотурова Татьяна Георгиевна, пекарь, къона коммунист Выбиванцева Татьяна Николаевна, варщицаш Базульникова Тамара Афанасьевна, Потина Клавдия Степановна, бод хьувр Петрова Любовь Михайловна, кхы дуккха бараш а. Цар массане а «Коммунистически къахьегама ударник» яха сийлен цІи лелаю. Юкъера лаьрхІача хІара сменагІа норма 130 процент цар кхоачаш ца еш цхьа смена дІайодац. Цудухьа хІанз уж къахьегаш ба май, июнь беттай чотах.

Шоай опыт дог раьза долаш дІа а луш дукха къона специалисташ хьалкхебу цар. ХІаьта Верхотурова Татьяна ший профессех массехк саг ца кийчвеш цхьа шу дІадодац. ХІанз цо Іомабеш ба профессионально-технически училищера практике баьхка хургбола къона говзанчаш.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) хьехамча Т. Верхотурова продукци мишта кийчъе еза хьехаш я училищера практике баьхкача С. Нимчинована, О. Редькинана, Т. Жукована, Т. Ленована.

И. ПЛИЕВА сурт.

Октябра 60 шу дизара— къахьегама совгІаташ

УКРАИНСКИ ССР. Прецизиони станокаш еча одесски завода парторганизаце предприяте коллективо Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара яха ма-йоаггІара накъаяхара йоаржаяьча яхьа хьалха а этта балха эффективности дикали лакхаяра тІехьа чІоагІа къовсам боаржабаьб. Партийни комитето тІатеІІа лeладу производстверча берригача коммунистий лоархІам лакхбелга, цунна тІеврзаю цехий партийни организацеш а. Массе моттигашка коммунисташа бизза пайда эц оборудованех, нийса лелаю технологически режим, балха ха зехьа йоаяц, бедал, материалаш, электроэнерги кхою.

Эффективность лакхъяра тІехьа лоаттабеча къовсаме чІоагІа лоархІам бу производстве хьалха латтарий опыта пропаганда яра. Цу гІулакха шерра пайда эц пенгазетах, «молния» яхача листоках, заводской радиочу гІолла деча къамаьлах.

Ер шу доладелча дешз шозза совгІа дукхагІа хиннаб шоай продукци ОТК-га а ца кхоачийташ дІатела бокъо йола керттерча специальностех бола болхлой.

Де лерхІар къаьгга гуш болх беш болча коммунисташа дика хьокхамаш доах. Предприяте коллектива хьожаяьй станкостроительни инструментальни промышленноста Министерстван машиностроене болхлой профсоюза ЦК-ан хьалхара премии, карара-кара тела ЦІе байракхи.

СУРТА ТІА: Украина Коммунистически парте XXV съезда делегат, Одесски горсовета депутат, слесарий - сборщиким коммунистически къахьегама хьалхалаттача бригада кулгалхо М. Б. Тарновский. Цун бригадо хІара денна цаІн ахи смении порма кхоачашъю, тІехдика болх а беш.

И. ПАВЛЕНКО сурт.
ТАСС фотохроника.

ТІЕХДИКА КЪАХЬЕГАРГДА

Довзаргдоацаш хувцаденнад паччахьа хана тІехьайиса хиннача Нохч-ГІалгІайчен сурт, лаьрхІа варгвоацаш тоаденнад наьха вахар. Доккха беркат кхаьчад лоамарой цІагІа. ХІанз цхьанне а тамаш яц телевизорах е холодильниках, пианинах е хІамаш юттача машинах, дукханешка я шоай доалахьа автомобилаш, мотоциклаш. Дукха нохчийн гІалгІайн ба ВУЗ-аши техникумаши йистеяьха а цига дешаш а. Из дерригa а укх шера вай 60 шу дизар деэдеча Октябро денна беркат да.

Берригa советски нах санна, из сийлахьа цІей кердача коталонашца белгалдаккха кийчлуш ба МагІалбикера комсомольцаш а. Цунна къаьгга тешал ду, къонача къахьегамхоша цІаьккха а шоаш Ильича васкеташта тешаме, Сийлахь-воккхача Ленина белгалбаьккхача новкъа дІабаха кийча болга хьагойташ, дукха ха йоацаш чакхъяьннача Ерригсоюзни комсомольски собране.

Кхашка шоаш болх бечара баьхкабар цу собране комсаш лелаеча «Ингушский» совхоза къона болхлой. Укхаза бар собране бийха тІемен къахьегамен ветеранаш Комурзоев Хизар, Даурбеков Жамалда, Солтукиев Зейнди, Алероев Хьамид, Саутиев Хизар, Галаев Башир.

Собрани хьелл комсомольски организаце секретара Картоев Салмана. Доклада тІа дийнар Советий Іаьдал латтача 60 шера халкъо хьабенача сийлахьча наькъах, вахарера бакъдараш а доаладеш хьагойтар социализм тІех хилар, белгалдаьхар боахама хьалхашка латта декхараш, уж кхоачашдара комсомольцаша де дезараш.

Шоай собранега дика кийчбеннабар совхоза комсомольцаш. Къамаьл даьрех хІаране кІоаргга кхетадора хьалхашка латта декхараш, уж кхоачашдеча ше лаца деза дакъа, дика боашхар «Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу зидарах» бола КПСС ЦК соцам.

Дика чакхъяьннай комсомольски собранеш НГДУ, УБР, ВГНЗ, УРБ, комсаш лелаеча «Малгобекский» совхозе, кхыйолча организацешка. Къамаьлаш даьча кагийча наха, мехкараша белгалдаьхар промышленни а юртбоахама а производства эффективность лакхъяра тІадерзадаь кІал экономически лард йолаш дола дуккха маьхера гІулакхаш, керда боламаш.

Иштта, масала, «Малгобекмежрайгаз» треста комсомольцаша дош деннад автомашинех нийса пайда эцарца чархашка 50 эзар километр никъ балцца болх байта, хІара машина тІа 50 литр доагор кходе.

Районерча ерригача совхозашкарча комсомольцаша хьаллаьцаб «ХІара кхайна — дикала Знак» яха болам. ХІаьта Вознесенскерча газ чакхйоахача завода къонача болхлоша лаьрхІад 90 эзар сома продукци маьхалъяккхарца Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дуза цІей белгалдаккха.

КІоаргга дешар Іомадара, дешархой общественно-политически а къахьегама а хьинар айдара тІадерзадаь белгталара гІулакхаш белгалдаьхад школашкарча комсомольски организацеша. 1976—1977 дешара шу толамца чакхдаккха социалистически декхараш тІаийцад ерригача школашка.

МагІалбикерча кагирхой вахаре тІехь-тІехьагІа шерагІа юкъедоагІа «Эффективностен дикален пятилеткана — къонабарий энтузиазми кхоллами», «Сийлахь — боккхача Октябра 60 шу дизара — 60 ударни кІира» яха а кхыдола а патриотически боламаш.

Октябра цІей кердача къахьегама толамашца белгалдаккхара, Октябра 60 шу дузара сийна Ленински комсомоло лургдолча рапорта тІа кулг язден цІи хезача «Аврора» яхача крейсера уллув сурт даккхийтен бокъо яккхара тІехьа къовсам лоаттабу тахан МагІалбика районе 3000 совгІача кагирхочо, 14 комсомольско-кагирхой коллективо.

Дуккхача комсомольцашен кагирхошен къаьст-къаьста а коллективно а декхараш тІанийцад пятилетка шин шера план 7-ча ноябре кхоачашергъя аьнна. Царна юкъе ба МагІалбикерча технологически транспорта управленера Л. Цечоеви И. Товсултанови, комсаш лелаеча «Малгобекский» совхозера М. Терлоеви Р. Энгиноеви, дуккха кхыбараш. Инаркъера № 12 йола юкъера школа укх шера йистейоаккхача кагирхоша лаьрхІад, берригаш цхьан болаш шоай бригада а яь, комсаш лелаеча «Советский» совхозе балха отта.

Иштта жоп лу МагІалбика районерча комсомольцаша Сийлахь — боккхача Октябра 60 шу дуза цІей кердача къахьегама толамашца белгалдаккха аьнна парте даьча кхайкарала.

И. БОКОВ,
ВЛКСМ МагІалбика горкома секретарь.

ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНИ ДОТТАГІАЛ ЧІОАГІДЕШ

ХАЛКЪИЙ БАРТ— ТОЛАМИЙ ЛАРД

Социалистически интернационализм — Советски Іаьдала карагІдаьнача, эггара доккхагІча хІамех цхьа ца — ленински къамий политика — шийсхони къамий доттагІалени политика практически чакхъяхар.

Из дІахо дегІакхувлара доккха дакъа долу кхоач бакъонаш коллективашта — вай общества керттера чкъийшта. Цу коллективе болх бу советски наьха къахьегамен общественни хьинар айдара, цигга хьехул къахьегамхой керда, социалистически гІулакхаш, доттагІаш, вашин-новкъостал дара уйла.

Гудермес йоккхаьга деллача — республике шоллагІйола город, бокъонца интернациональни город а хиина дІаэттай. 40 совгІча къамех бола нах бах укхаза. Халкъий доттагІал — из ба бе-беча къамех бола укхаза баха нах тахан цхьа барт-цхьоагІо а яь вІашагІбувзаболийташ бола низ.

Тха районе интернационализма башха-дика школа а хинна дІаэттай кхыча автономни республикашкарча коллективаша а дакъа лоацаш йола социалистически яхь. Укх массехк шера тха къахьегамхоша яхь лелаю Дагестански АССР Хасой-Юртарча къахьегамхошца. Шоайла яхь лелаю предприятеша: маькх еча заводаша, бытком-бинаташа, коммунальни боахама управленеша, культура учрежденеша, кхычар. Парторганизацеша дІабовзийт толашагІа йола опыт дІа-хьа эцара лоархІам, къахьегама яхьах боала пайда, тайп-тайпарча къамех болча къахьегамхошта юкъера доттагІалн вІашн гІо дара уйлен цо чІоагІъеш хилар. Шоайла яхь лелаеча шин района — тхачуни Хасавюртовскин — телевизионни конкурс яьй. Из еча хана чІоагІа пайда ийцар оаха тхоашта хетарашта дІахьа дагадовларца, гІулакхаш чакхдахара опыт дІа-хьа эцарца.

Масала, октябре, Дагестана автономни республика деной сийна Нохч-ГІалгІайчени вежарашха йолча Дагестанен доазон тІа «Кулг хьадал, Аксайна тІада» яхаш цІи а йолаш, дег тІара раьза хиина кулгаш лувцара белгало йолаш халкъий доттагІален къахьегамен доккха цІей хилар. «Зиза даккха, са Дагестан!» яхаш устии журнал дийцар Къаьлий-Юрта.

Советски вахара хьисапа лоархІамеча белгалонех цаІ — вІаши уллув бахачен оагІув оагІох а теха болх бечеи массе тайпарча къамех болча наха шоай цхьа дезал хетар. ЛоархІаме да къахьегача коллектива вахара хьало ше интернациональни уйла, эггара хьалха социализм котъяьнача мехка гражданина ший дерригача къамех доккхал дергдола уйла хьахилийтар. Ала дезаш да, цу гІулакха болх беш йола партийни организацеш тха кІезига ца хилар.

Царех я, масала, медицински инструментий завода партийни организаци. Цига кхетаме къестаду производственни звеньяш вІашагІтохара, кадраш хьахаржара, балхаш тІа дІанийсъяра, хьалхеяра дешаш. Къахьегамхошта интернациональни кхетам балара декхар коллектива хІара деннарчеи массе тайпарчеи вахаре къестаду партийни организаце. Белггала аьлча, бІарчча коллектив чулоаца социалистически яхь вІашагІйоллача, болхлошта юкъе а хІаьта иштта завода бригадашта, сменашта, цехашта юкъе а гІулакхаш вІаштІехьдоахача, къахьегами быти вІаштІехьъяккхара дешаш къестадеча, культурно-массови мероприятеш чакхйоахача, кхыча гІулакхашка. Заводе лекцеш еш, беседаш, политинформацеш ю СССР халкъий доттагІала лоархІам бовзийташ, интернациональни уйла дег чу йоссеш. ДукхагІа йолча хана цу гІулакха масалаш кхувл республика, коллектива вахарера. Цу коллективе цхьа дезал санна болх беш ба эрсий, нохчий, украинцаш, корейцаш, полякаш, немций, эрмалой, кхыбараш — берригаш а 20 совгІча къамех бола нах.

Дуккхача къамех латтача коллектива чІоагІа доттагІал, цар шоай интернациональни декхар кхетадар — из да заводо иттлагІча пятилетка хьалхарча шера плани социалистически декхараши кхоачашдара бахьан. Заводо ший продукци 24 мехка кхухьийт. Укхаза производства хьалхалаттарашца, тІема ветеранашца вІашагІкхетараш хул. Коллективе къоабальъяь тІаийцай дикагІйола коллектив белгалъяккхар духьа хІара шера ю конкурсаш. ХІанз Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна «Знани, говзал — хІаранена» яхаш девиз а йолаш конкурс дІайолаеннай заводе. Доккха цІей а хиле дІаотт Советски Эскаре болха кагий нах пакъабахари болхлошта юкъебахийтари.

Къахьегама сийлен музей я заводе. Цхьан шера 10 эзар саг хиннав тІера цига. Къаьстта цхьа оагІув хІетта хьегтарий социалистически махкашкарча — Венгреча, Чехословакерча хьалхашта цига заводачана пхьалба леладу цаьхьа хьахьокхара. Цар дакъа лацадш завода парке «ДоттагІалла» аллей дІайогІча. Къахьегама сийлен музей гІалара организаця новкъостал ду интернациональни кхетам балара болх кІоаргбара. ХІана кхыча чІоагІа лоархІаме да, интернациональни доттагІалла низ дІабовзийтар, массе а къамах бола къахьегамхой цхьоагІо йолаш кхоатабеннее хулга, мохк а ерригa социалистически содружество а товарий дегІайоалаяран хилияза дагорлоа цхьа дола дар кхетадар.

Цхьаькха масал. Гудермесски локомотивни депо — къахьегаш ши эзар гаргга болхло чувола йоккхийча предприятеех цаІ. Цу коллектива партийни общественни организацеша массе тайпарча формаех пайда эц советски патриотизма духдувла хьасташ, вай общества морально - политически цхьоагІо, СССР халкъий доттагІал чІоагІдара даькъера парте лоархІам дІахьокхара. ЧІоагІа уйла тІаьюхийт къахьегамхой, къаьстта а кагирхой, партеи советски халкъен революционни, тема, къахьегама традицеш дІахо кхухьаргйолаш хьалкхебара. Цу деша хетаяь яр «Салтий письмош» яха сайре, «Советски Союза гІулакх деш ва» яха тематически сайре, дуккха кхыяраш.

ХІАНЗ тха района партийни, профсоюзни, комсомольски организацей, советски боахамен органий берригa болх сийлахьача юбилейна кийчо яран из езъяран, къахьегамхой творчески хьинар КПСС XXV съезда исторически решенеш чакхъяхар, иттлагІча пятилетка шоллагІча шера заданеш толаме кхоачашъяр, промышленни юртбоахамен производство дІахо айелга Іалашдар, технически прогресс сихъяр, балха эффективности дикали лакхъяр духьа оарцагІдаккхара тІаберзабаь ба. «Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара хьакъехьа» КПСС ЦК-ас баьча соцама хетаяьча митингашкеи собранешкеи коллективаша керда, доккхагІдола декхараш тІаийцад.

Къахьегача коллективаша цу юбилейна хетаду хьинарерча къахьегама 60 кІира. Массе мете чакхйоахаш я ленински къамий политика чакхйоахаш хилар, социалистически паччахьалкхен халкъий чІоагІа доттагІал хьахьокхаш йола мероприятеш. Парте горкомо кийчъяьча мероприятешка оттадаьд цу балха юкъе партийни, профсоюзни, комсомольски, кхыча общественни организацеша, халкъа образоване органаша, культура учрежденеша, «Знание» яхача общества хьинаре дакъа лоацилга.

Укх шера «СССР халкъий доттагІали вошали — социализмана карагІдаьнна сийлахь-доккха хІама, вай Даьхен низ духбувла хьаст» яхаш тема а йолаш конференци яьй ерригача звеньяех болча пропагандисташца, юкхьанцарча партийни организацей идеологически балха секретарашцеи секретарий заместителашцеи.

Интернационализма, халкъий доттагІала уйланца нах хьалкхебара дешашта йоккха моттиг къоастаю политически экономически дешара систе-ме. «Материалистически мировоззрени хьахилари дынах юхедисараш дІадахара наькъаши» яхаш проблема а йолаш укх дешара шера интернациональни атеистически кхетам балара дешаш Іомаду 339 саг деш вагІача 13 семинарски группе, «Пролетарски интернационализмах бола марксистско-ленински хьехами карара хан» яха проблема — 646 саг чулаьцача 28 группо. Семинарски группаш вІашагІъехкай дешара заведеней медицински учрежденейн юкхьанцарча партийни организацешка.

Района къахьегамхошта юкъе чІоагІа могаеш я городерча шин клубен юрташкарча культура диъ цІагІен еш йола Октябрьски революце 60 шу дизара хетаяь общественно-политически чтенеш.

Советски вахара хьисап дІадовзийтача хьинаре дакъа лоац «Красное знамя» яхача районни газетои пенцарча кепайоазонои. Шерра ювц цар кагирхошта коммунистически кхетам балара проблемаш.

Лектораша, докладчикаша, политинформатораша, агитатораша къахьегамхошта, районе бахача наха дІабовзийт «Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара хьакъехьа» КПСС ЦК-ас баь соцам. Цу темах лаьца 95 совгІа доклад яьй. КПСС горкома 54 лекторо хІара бетта-бетта едини политдийнахьа докладаш ю автономни республикай деноош чакхдахарах а хІаьта иттта устии пропаганден агитаци тоаяра хьакъехьа КПСС ЦК-ас баьча соцамах а лаьца.

Нах баххача моттиге лекцеш еш «Знание» яхача общества лектораша, СССР халкъашта юкъерча вежарий доттагІалах, социалистически содружество мехкашца доахача толамех лаьца кхамаьлаш ду.

Коллективашка шоаш къамаьлаш деча хана агитатораша политинформатораша дувц Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара даха ма-доаггІара накъаяьхна тІетайпара интернациональни боламе дакъа лоацача юкъерча долча социалистически мехкий вахарах а. Цуна кхыйі дІайолаша Венгреча Чепельски металлургически машиностроительни комбинатий къахьегамхоша. Эггара хьалхарчарца цу болама юкъебахар ГДР кемаш дераш, Шеча Чепела дІадоладаь гІулакх дег тІара раьза хиина хьаллаьцар Монголе, Кубай, кхыча социалистически мехкий болхлой классо.

Наха интернациональни кхетам балара белггалара болх ба беш культура учрежденешка. Масала, «Бурятски АССР халкъий доттагІал», «Зиза даккха, са Дагестан», «ГІалмакхой АССР — дуккхача къамех латтача социалистически паччахьалкхен вежарашха болча дезале», «Са Нохч-ГІалгІайче» яхаш тематически сайренаш хиннай клубашка, культура ЦІеношка, библиотекашка, арахец «ДоттагІалах латт вай низ» яха устии журналаш, СССР-ен дунени халкъий доттагІала хетаяь стендаш, витринаш, книжни выставкаш уоттаяьй. «Халкъий доттагІал — литературай доттагІал» яхаш книжкаш дешарий конференци яьй центральни районни библиотеке, н. кх. дІ.

Района комсомольски организацешка отта а яь, чакхйоахаш я кагирхошта патриотически интернациональни кхетам балара планаш. Нагахьа школа яц районе интернациональни доттагІала клубаш вІашагІа ца йохкаш. Дуккхача школаша, кагийча нахен мехкарашен дІа-юха каьхаташ кхухьийт ГДР-ерча, Болгарерча, Венгрерча, Чехословакерча, Польшерча шоай ханнарчарца.

Кхуши доагІача воахала коммунистически кхетам балара болх беча хана теркал ца беш бисац моллагІча тайпара дале а долча националистически гІулакхашта духьалара къовсам. Цу гІулакха школашка даим беседаш ю Советски Союза арахьарча машар безача политика хьакъехьа, халкъий доттагІала хьакъехьа, доттагІала сайренаш ю. Района школаша айхха бувзам тессаб Хасой-Юрта, Грозне, Шалински района школашца. Энгель-Юртовски школе «Е доттагІал леладе аьнна васкет даьд вайга Ленина» яхаш девиз а йолаш Дагестански АССР Хасой-Юртарча юкъерча школа дешархошца вІашагІкхетар хиннад.

Наха интернациональни, атеистически кхетам балара дешаш чІоагІа вра дийцар укх деношка хиннача КПСС Нохч-ГІалгІай обкома V-ча пленуме. Цунца цхьана, оаха а къайла хьоц, къахьегамхошта интернациональни патриотически кхетам балара болх оахош цкъаза бокъонца идейни боараме беш ца хилар, из лоархІаме гІулакх лакхача тІагІоллара леладеш хилар. Дукха моттигаш нийслу вахара гІулакхаш дагадеххача тайпара а бокъонца уйла тІа ца йохийташ а доашхаш.

Интернациональни патриотически кхетам балара беш бола болх моттигерча кепайоазонна, культура, просвещене учрежденешта, общественни организацешта юкъе цу гІулакха бувзам дикагІа ме худ, пайданегІа ба. Массе оагІорахьарча ваькъашка гІолла тІаводаш къестадо деза хьалхашка латта деннаш.

ЛоархІаме да, интернациональни патриотически кхетам балара гІулакх хІаранеца къаьст-къаьста, къахьегамхой бе-беча группай къаман, хана, профессиональни, кхыйола башхалонаш теркал а еш леладар.

Нах баххача моттигашка беш бола болх дикагІа фу даь вІаштІехьбоаккхаргбар - хьогІ яхаш уйла еш да тхо. Цунца дувзаденна оаха йоагІ-йоагІаш йола рекомендацеш кийчъю, дикагІа йола опыт вІашагІтохен дІайоаржаен йиш хургйолаш нах баххача беш бола болх дикагІа вІаштІехьбаккха гІерт.

Парте городской комитето дІахо а тІагІертта болх бергба халкъий доттагала уйланца интернациональни патриотически кхетам дикагІа балара, из бакъахьара декхар кхоачашдара идеологически фронта бІухой дерригa низаш оарцагІа а доахаш.

Г. МЕЖИЕВА,
КПСС Гудермесски горкома секретарь.

СОВЕТАШИ ВАХАРИ

ИШТТА БОЛХ БУ КОМИССЕ

1975 шера Назрановски райсовета хьалхарча сессе вIашагIъеллар юрта боахаман заготовкаштен йола массазара комисси. Шин керттера декхар районе дIахо юрта боахама производство дегIайоалаяра, совхозий экономика дегIаяра, юрта боахама продукцеш пачхьалкхенна дIачуялара плаш кхоачашъяра, цар дикал лакхъяра новкъостал делга лерхI комиссе. Ше вIашагIъеллача хана деиз 8 заседани яьй цо. Цу заседанешка дийцад ка бола культураш чуэцар, ялат пачхьалкхенна дIачудалар, доакъар Iалашдар, Даьхенна дIачутелача ялата дикалга хьажар, кхыдараш санна дола дешаш.

Деррига дийца дешаш хьажа дIачутийннад къахьегамхой депутатий районни Совета сессеген цун исполкома заседанегей. Масала, соахка 18 феврале депутатий районни Совета сессе дийцар «1975 шера дIачуеннача продукце дикален из тоаяра даьрен итогаш» яха дош. Цу сессе тIанийцача соцам тIа белгалдаьккхад лаьттанцарен хьайбашкарен йоахача продукцей дикал лоха хилар, совхозий деректорашен юрта боахама специалисташен лерттIа тIахьожам ца лоаттабар бахьан долаш дикал лоха йолаш дIачутийннача дукхача продукцех района боахамашта доккха зе хиннилга. Масала, 1975 шера даьтта даккха дIачуденнача генарий товарни дикал лоха хиларах 25575 сом кIал соцадаьд пачхьалкхено, шурий хьоанал базисни кондицел лохагIа хиларах — 15000 сом. дулха дIачуденна хьайбаш гIийла хиларах —34272 сом.

Чуэцачен пачхьалкхенна дIачулучен продукцей дикал тоара деша боккха лоархIам а беш цу гIулакха лаьрххIа шин тIахьожам лоаттабу къахьегамхой депутатий районни Совета массазарча комиссе. Юрта боахама продукцеш хьачуэцарах цар дикалан йолча пачхьалкхен инспекцей массазарча комиссен предложенеех «Ленина никъ» яхача районни газета оагIош тIа хIара бетта, квартале арахец пачхьалкхенна дIачутелача продукцей дикалах йола бюллетень.

Цул совгIа, массазарча комиссе инициативах соахка августе бутт чакхбоаллаш района халкъа тIахьожама комитета заседане дийцар «Шурий-товарни фермашка санитарни хьал дика ца хиларахи района совхозаша пачхьалкхенна дIачутелача шурий дикал лоха хиларахи» дола дош. Халкъа тIахьожама комитета решенеех чIоагтIа бехк баьб «Экажевский», «Маяк», «Назрановский» совхозий керттерча зооветспециалисташта.

Боахамашка дIа а ухаш пачхьалкхенна дIачутелача продукце дикалан дукхалан тIахьожам лоаттабу комиссе членаша. Иштта йоаккхо йора ялаташ чуэцаши хьатташка докъадешица дойтара.

Уж деррига гIулакхаш бахьан долаш чIоагтIа товелар пачхьалкхенна дIачутелача ялата дикал. Масала, 1976 шера Пхьелекъонгий-Юртарча ялат дIачуийдеча пункте дIачуденнача 629 тонн кIих 599 тонн дика хиларах 4976 сом маьхал совленах ахча делар «Октябра 40 шу» яхача совхоза. Иштта пачхьалкхено оттабаьча маьхал совленагIа ахча а луш цу пункте 1871 тонн генараш дIачуденнад района совхозаша. Генараш дукха даьтта доаллаш хиларах а 29737 сом делар ерригача совхозашта, цу даькъе «Октябра 40 шу» совхоза денна 18553 сом а долаш.

Нагахьа санна 1975 шера хьоаная лоха хиларах план кхоачашъяра 76 тонн шура юкъеяха ене соахка 13 тонн мара хиннаяц из. Базисничул лакхагIа хьоанал йолаш шура дIаенай «Экажевский», «Назрановский», «Маяк» совхозаша. 1975 шера пачхьалкхенна дIачуеннача ерригача шурех 33 процент сортах йоацаш хиннай, хIаьта соахка — 28 процент. Цхьабакъда, хIанз а лоха-м я пачхьалкхенна дIачутелача шурий дикал 1975 шера деннарашца лаьрхIача кхозза дукхагIа хьайбаш района совхозаша дулха дIачуденна дале а соахка цар дарстари дозала кондицин дикка лакхагIа хилар. Масала, 1975 шера 24 процент деннадале соахка 33 процент дIачуделар чIоагтIа дарста дола хьайбаш, иштта 5 процент дукхагIа деннад гIаьххьа дерста дараш а. ХIаьта цу шин шера лоархIам беш аьлча юкъерча дарстарга дIа ца кхоачараш — 6 процент, гIийла дараш — 7 процент кIезигагIа дIачуденнад пачхьалкхенна. Цул совгIа дадахача шера дика дерста а хIарадар 350 — 400 килограмм дозал дола а 206 къона бежан дулха дIачуделар «Октябра 40 шу» яхача совхозо. ХIаьта уж сов дика хиларах доагIачул совгIа 40594 сом делар пачхьалкхено цу боахама.

Цунца цхьана юрта боахама продукташ йоахилга а уж пачхьалкхенга йохкилга а алсамдаккхара берриг низ тIабахийта къахьег массазарча комиссе.

Юрта боахама производство дегIайоалаяра боккхача лоархIаме дола уж гIулакхаш кхоачашдара къахьегамхой депутатий райсовета исполкома заседанен КПСС райкома бюрон дувца укх тайпара дешаш увттадаьд комиссе. Масала, райисполкома заседане, соахка дийцад «БIаьстан-кхашкарча балхашта района совхозаш кийча хилар». «Хьайбай продукташ яхарен совхоза а бахача наха а уж пачхьалкхенга йохкарен план кхочашъяр». «Баьцадаараши коартолаши алсамъякара, районе баха нах царца Iалашбара де дезарех», «1976 шера ка бола культураш чуэца района совхозаш кийча хиларах», дола дешаш иштта кхыдараш а.

Иштта 1976 шера 9 августа КПСС райкома бюрон райисполкомен цхьана вIашагIкхийттача заседане дийцар комиссе кийчдаь «1976 шера хьайбай продукташ йоахилгеи уж пачхьалкхенга йохкилгеи алсамдаккхара де дезарех» дола дош.

Уж а иштта кхыдола а дукха лоархIаме дешаш КПСС райкома бюрон райисполкома заседанен дувца увттадаь ца Iеш, цар цу хьакъехьа тIаийдаь соцамаш кхочашдара а цахаддаш тIахьожам лоаттабу къахьегамхой депутатий районни Совета юрта боахаман заготовкаштен йолча массазарча комиссе.

Цу деррнгнеша а иштта тIехьа ца а тетташ де дезараш даьча кхыдолча а гIулакхаша юрта боахама продукцеш алсамъяхара, цар хьувкъам лакхбара, уж пачхьалкхенга дукхагIа йохкара доккха новкъостал дир района боахамашта. Ховш ма-дий, юрта боахама продукташ яхара а уж пачхьалкхенга йохкара а планаши тIанйца социалистически декхараши Назрановски района боахамаша тIехкхоачашдаьлга. Из бахьан долаш иттлагIча пятилетка хьалхарча шера цар еллар дIахо юрта боахама продукцеш йоахилга дегIадоаладара хилийза даргдоацарий тешшаме лард.

Белгалдаккха деза, доккхагIча даькъе тха комиссе членаш юрта боахам дегIабоалабеча доккхий толамаш доахаш бола нах болга. Цунца цхьана баха мукIарал данза даргдоацаш да массазарча комиссе балхаца дукха кхоачамбоацараши динза дисараши хилар. Масала, комиссе, хIама ца деш дисад лаьттах лерттIа пайда эцар, органическим минеральнии удобренеш дIаоттаяь лоаттаелга а дIатовсилга а доал деш леладар, доакъара база чIоагIъяр, кхыдараш санна дола лоархIаме гIулакхаш. Иштта хайра хIама даьдац юрта боахама производство дегIаяра долча перспективни дешашта а.

Хоадамболлаш аьлча, дIахо йодача хана уж гIулакхаш шийбалха юкъе а хьорга, хIаьта кхоачамбоацараш юрта боахамера дIа а даьха района халкъа боахама из лоархIаме даькъа лерттIа дегIадара де мел дезар а дергда юрта боахаман заготовкаштен йолча тха комиссе.

С. САГОВ,
къахьегамхой депутатий Назрановски райсовета юрта боахаман заготовкаштен йолча массазарча комиссе председатель.

Сихбенна горох дIаюш ба Ачхой-Мартановски района «Урожайный» совхоза механизатораш. Шоай ден нормаш 150 процент кхоачаш а еш къахьегаш ба трактористаш И. Эдильхановн С. Керимовн, сеяльщикаш В. Эдильхановн В. Керимовн. Цар балха хьовзам хургбоацаш гороха фу чехка хьатIада вIаштIехьдоал механизаторий А. Эдельханова а, Х. Цацаева а.

СУРТА ТIА: горох дIаювш ба «Урожайный» совхоза механизатораш.

И. ПЛИЕВА сурт.

БОККХА КХОАЧАМ

ХIанз республике оахаш долча лаьттах 0,32 гектар кхоач хIара сага. Мохк бIарчча хьанйцача кхоачачул кхозза совгIа кIезигагIа хул из. Карара бIаьшере чакхйоалаш, IотIакхетаргбола нах а тIехьа лаьрхIача, Нохч-ГIалгIай АССР-е вахаш 2,7 миллион саг хургва. Цо хьахьокх, цу хана оахаш долча лаьттах бахача наьха хIара сага сих 0,16 — 0,17 гектар кхоачаргхиляр. Цунга хьежжа кIезиглургда хIара сага сих кхоачаш дола юрта боахамера кхыдола лаьтташ а, хIаьта юрта боахама оборота уж дукхагIа юкъеозара тороваш, ма-дарра аьлча, республике йоацаш я. Цу хьалашка республика лаьттан фондах пайда эцара чIоагтIа интенсификаци яр къаьстта боккхача лоархIаме хул.

Нохч-ГIалгIайчен юрта боахама керттерча декхарех цаI сенах латт аьлча, из латт, къахьегами ахчен кIезигагIа дIа а дохийташ хьайбай продукташ дикка дукхагIа яхарах. Из декхар кхоачашделга эттара хьалха доакъарий база дIахо дегIайоалаярцеи чIоагIъярцеи дувзаденна да. Хьайбай боахам дикачеи дарегIчеи доакъарашца Iалашбе йиш хулийтача мероприятешта юкъе боккхача лоархIаме да эрий тIадувлача доакъарех — даьгIенехи цонехи пайда дикагIа эцар, цар продуктивность лакхъяр. Дувцаш дар лоаман даьгIенехи цонехи пайда дикагIа эцилга да. Цкъа хьалхагIа теркалдергда вай, тIом хьале хьалхарча шерашка лоамашка эрий тIадувлача доакъарех тоъал бизза пайда эцаш хинна хилар. Хьалхарча пятилеткай шерашка республика халкъа боахама экономике Iалаьмате боккхача лоархIаме дар уж.

1939 шера июне яьча учетагIа Нохч-ГIалгIайчен лоаман районашка юрта боахамера хьайбаш укх боараме хиннад: 168,9 эзар бежан, цу даькъе 45 эзар етт, 183,4 эзар устагIа 52,1 эзар газа, 25 эзар говренвир бIарзи. Цу хана ерригача республике дар: 252,2 эзар бежан, цу даькъе 105,7 эзар етт, 247 эзар устагIа, 116,8 эзар газа, 17,3 эзар хьакха, 47,4 эзар говр. Цу тайппара, тIом хьалехьа хьалхарча, шерашка лоаман районашка кхоабаш хиннад республикерча дерригача хьайбаех 66,8 процент доахан, цу даькъе 42,5 процент детта доахан, 61,1 процент жаи гаьзарийи.

ТIом хьалехьа республике баха нах дарегIча дулха-шурий продукташца а тхаца а Iалашбеш 69 колхоз хиннай. Лакхе йоалаяьча даннешкара хьагуп ма-дарра, лоамарча колхозий боахама гIулакхашта юкъе керттера дакъа лоацаш хинна эрий тIаяьнна даьгIенаши нонаши. Iалаьмате боккхача лоархIаме хиннай уж республика юрта боахама экономике.

Керттерча даькъе доахани морса тха дола жаи, хIаьта иштта гаьзарий а говраш а лелаеш хиннача колхозаша леладара аттача дада лаьтташ оаха а оахаш, лоамашка дIадувш хиннад цу лаьтташка лакха хьувкъам телаш дола гурахьа дуа рожь, кен, хьажкIаш, коартолаш, баьцадаараш. Цул совгIа укхаза дика дегIадена хиннад ноккхарий леладарен сомий бешамаш лелаярен гIулакх а.

ТIом хьалехьа хьалхарча шерашка лоаман районаша хIанз вай республико луча хьайбай продукцех нийсса ах хIана яц аьнна яр лоаман районаша телаш хинна хилара ерригa къайле пайда дикагIа лургболча моттигашка тардеш доахан, говраш, жа леладаь хиларах, лоаман районашкара доакъарий беркат дас санна, хьурмат деш леладаь хиларах йоалл.

Юрта боахама гIулакхашта пайда эца мегаргболаш дола лаьтташ меллад хIанз? Пачхьалкхен учета тIара хьагучох, лоаман-хьун, субальпийски альпийски зонашка 280 эзар гектар даьгIенаши цонаши я, 13 эзар гектар гаргга оаха лаьтташ да, дукхача шерашка латаргйола гаьнаш дIаегIа 1,5 эзар гектар я. Из хул республика юрта боахаме пайда эца мегаргболаш долча лаьттаех 28 процент. ХIанзарча хьувкъамга диллача (хIара гектара тIара 37 центнер) цу доакъарий лаьтташа хIара шера моша йолаш я 1036 эзар тонн буц, е 290 эзар тонн доакъара единица лу. Цу доакъаро кхоачам бергба лоамашка 190 — 200 эзар бежан леладаран геттара кIезига мах дIа а бодаш цига 18—19 эзар тонн бежана дулх тIадеттадалийтаран. ХIанз хIара шера вайцига леладу, бахача наькха шоай доалахаьра доахан а тIехьа, 70—80 эзар бежан, е леладе йиш йолчарех шозза совгIа кIезигагIа. Цун бахьан — юкъ-юкъера мара, цхьаккха система йоацаш, атта тIакхоачалургволча моттигашка мара даьгIенех пайда эцаш ца хилар, хIаьта уж тоаяра деш хIама дац, укх тIеххьарча ханналца хаьдда цхьа да воацаш леляьй даьгIенаш, 70 эзар гектар даьгIенаш вIалла пайда а ца эцаш яда царна тIадолхаш наькъаш ца/хилар бахьан долаш, хIаьта 15 эзар гектар хий тIадиганза я. Цу бахьанегIа 2,1 эзар гектар доакъарий лаьтташ боарзилгаш а тIадаьнна дада, 3,4 эзар гектара тIа тIо улл, 14,9 эзар гектара тIа зуламен дохьаж доаллен баьцаш тIаьынай, деррига наькъа такилгаш а даькъа улл 33 эзар гектар совгIа. ХIаьта, нагахьа санна цу довкъарий лаьттаех пайда дикагIа эцара сихен хоадамболлаш долен гIулакхаш чакх ца доахе, дукха ха ялалехьа кхы а вогIча хьал тIа оттаргда уж.

Лоаман даьгIенех пайда дикагIа эцар духьа 1976 шера мае соцам баьб КПСС Нохч-ГIалгIай обкомон республика Министрий Советон. Цу тIа белгалдаьд чакхдаьхача лоаман районашка хьайбай продукци дуккха а дукхагIа яха йиш хулийтаргйолаш дола гIулакхаш. ХIара района задани еннай лоам дажа жаи доахани дукхагIа ахийтара. Оттаьяьча графикага хьежжа, шаьрача районашкарча колхозашеи совхозашеи лоам дажен дIахо хьалкхедеи ахийта деза 110 эзар бежани 125 эзар устагIеи. Морса тха дола жа дебалар духьа къаьстта жа леладу ши совхоз йилла лаьрхIад республике — «Ачалукский» «Серноводский». Иштта цу соцам тIа белгалдаьд лоаман даьгIенаш тоаяра тIадерзадаь гIулакхаш а: масала, тIадаьнна боарзилгаш дIадоахилга, тIа гIоллара тIо хьагулбелга, зуламечен дохьаж доаллачен баьций, овлаш а тIехьа хьалйоахаш, хир ховдаделга, даьгIений оборот вIашагIйоллилга, нагахьа санна Iалама низ тIа а бена хьайбаш чусоцадаиза ца доале а аьнна, кийч а яь йол Iооттаелга, лоаман дагIенаш тIагIолларен овлангара децзи тоаяра а эрий тIаювлача баьций фу дахара а дешаш къестадергдола машино-животноводчески 2 станци юллилга.

Лоаман даьгIений кхоачамех бизза пайда эцар духьа Нохч-ГIалгIайчен лоаман хьалашка дика таръенна яьнна якаш лелаю йоккха совхоз йилла лаьрхIад цига. Цхьайолча лоаман колхозашка а йолае лерхI якаш.

ЧIоагтIа дегIадоагIаргдолаш да лоамашка говраш лелаелга. Цу гIулакха цигарча дукхача боахамашта тIадиллад ремаех говраш лелаергйола фермаш цига вIашагIйохкилга.

Хьайбаш леладерашта эшараш а теркалдаьд. Лакхлургья царна гIулакх дара культура, царна леладе къаьстта барзкъаш, чаьтараш тергда, хьалъергья медицински ветеринарни пункташ, чуIе цIенош, и. кх. дI. Шенхаштта оттадаьд керда наькъаш дахкарен лахка доладаьраш чакхдахарен, хIаьта иштта хин боахама объекташ хьалъярен дош. 1977 шера, юххера а, билла бала безаш ба Рошни-Чура ГалашчIоже бода никъ. Наькъаш дохкаргда ГIулера ТIаргиме, Итум-Калера Пешхое, Макажойра Садой-Босное, и. кх. дI. Цо йиш хулийтаргья хIанзалца пайда ца эцаш яьда даьгIенаш юртбоахама оборота юкъеоза.

Хьалде лаьрхIа хин боахама гIирсаш хьалдаь даларца тоалургда шерра моттиг дIалоацаш яда даьгIенаш, къаьстта а Веденски Назрановски районашка, хица Iалашъяра гIулакх.

1976 шера кхы цхьаькха цхьа соцам а баьб Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето «Лоаман даьгIенаши цонаши колхозаштен совхозаштен тIачIоагIъяра хьакъехьа». Цу соцамга хьежжа лоаман даьгIенаш йIаьххача хана пайда эцаш лелае цу боахамашка дIаеннай.

Чакхдаха оттадаь уж деррига гIулакхаш лоамашка 1980 шерале доаханна 9—10 эзар тонни жена 200—250 тонни дукхагIа дулх тIаккхетийта лаьрхIа да.

Б. БОГАТЫРЕВ,
Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама министерства керттера инженер-землеустроитель.

СССР ГЕРЗАШЦАРЧА НИЗАШКА, ПОГРАНИЧНИИ ЧУРЧЕИ ЭСКАРАШКА, СССР МВД ОРГАНАШКЕИ ПОДРАЗДЕЛЕНЕШКЕИ, ДОСААФ ОРГАНАШКА БЕЧА КУЛЬТУРНО-ШЕФСКИ БАЛХА ЕРРИГСОЮЗНИ ХЬАЖАРА ЙОЛА

ПОЛОЖЕНИ

СССР Герзашцарча Низашка беча культурно-шефски балха Ерригсоюзни общественни хьажар ду СССР культура Министерства, культура болхлой профсоюза ЦК Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен Керттерча политически управленеца барта а йолаш Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизар белгалдаккхара. Из хьажар лаьрхIад советски бIухошта луш бола коммунистически эстетически кхетам дIахо а тоабара, СССР Герзашцарча Низий личин состава СССР МВД органийи подразделенейи, хIаьта иштта эскаре гIулакх де кийчлуча кагирхошта деш дола культурно-шефски гIулакх тоадара.

Цу культурно-шефски балха Ерригсоюзни хьажара декхараш да:

— культурно-шефски балха идейни, художественни, организационни боарам лакхбар, Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен, пограничнии чурчен эскарий, СССР МВД органийи подразделенейи командирашцен политболхлоштен, культурно-просветительни учрежденешта, хIаьта иштта военкоматаштен ДОСААФ организацештен цар советски бIухошта комплексни идейно-политически, нравственни, къахьегама кхетам балара, уж тIема гIулакха кийчбара, цар коммунистически тешам хьахилийтара, уж морально-политически дика гIулакхаш долаш а кхетаме дисциплина йолаш а хилийтара тIехьа беча балха дикагIа практически новкъостал дар; КПСС XXV съезда материалаш, КПСС ЦК октябрьски Пленуме новкъоста Л. И. Брежнева даьча къамаьла керттера положенеш, советски экономика, Iилма, техника, культура дерригача доакъошка карагIдаьннараш бIухоштен эскаре хьеха ха йолча кагирхоштен дIадовзийтара новкъостал дар;

— шефски балха чулоацам советски бIухоша эскаре деча гIулакха, дешара, вахара хьалашта, эскара хIанзарча хьалашка кхоачашдеча декхарашта ма-могга гарга озар;

— СССР Герзашцарча низий тIема традицеш, Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема шерашка советски бIухошта карагIдийнна турпала гIулакхаш, маьршача хана цар хьега къа къаьгга гойташ йола тIема-патриотически темай художественни произведенеш хьаяра творчески союзий болх хьинарегIа хилийтар;

— эскарашкен ДОСААФ дешара организацешкен ухийташ йолча творчески союзийи театрально-концертнии организацейн комплексни бригадайи болх тоабар;

— творчески коллективаштен эскара доакъоштен юкъе цхьана гIулакхаш леладарах долча договорий ларда тIа эскара гарнизонашта, доакъошта, кемашта, пограничнии заставашта, тIема-дешара заведенешта, ДОСААФ дешара организацешта, МВД органаштен подразделенештен (къаьстта культурни центрашта гаьна ярашта) культуран искусствaн учрежденеша юкъарчал доаццаш ду шефски новкъостал массаза дара ларда тIа кхы а шерагIа доаржадар;

— творчески кагирхой культурно-шефски балха дукхагIа юкъеозар, цхьан оагIорахьара къонача писателашта художникашта, композитораштa, артисташта вокх оагIорахьара Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен бIухошта юкъера вIаши леладу гIулакхаш дIахо а чIоагIдара новкъостал дар;

— эскарен флотен культурно-просветительни учрежденешта, эскара музеяшка, тIема сийлен цIеношта, самодеятельни театрашта, изостудешта, любительски киностудешта, литературни объединенешта, эскарен флотен художественни самодеятельноста коллективашта хаддаиза методически новкъостал дар;

— культурни шефства дикагIа йола опыт вIашагIтохара болх тоабар; массови информаце средствашца из дIайовзийтар;

— культура болхлой коллективашка, творчески кагирхошта юкъе СССР Герзашцарча Низий командираша, политорганаша, культурно-просветительни учрежденеша беш бола агитационно-пропагандистски, тIема-массови, агитационно-художественни гIулакхаш хан-ханнахьа вIаштIехьдахар.

Цу хьажара декхар да моттигерча шефски комиссей болх дIахо а айбари чIоагIбари.

Профсоюза республикански, краевой, областной комитеташ, культура органаш декхарийла я культурно-шефски комиссешта кулгалдара организаторски болх дикагIа вIаштIехьбаккха, комиссей составаш чIоагIъе, къаьстта творчески кагирхошца, эскара тайпай, общественни организацей, творчески союзийи общесвайи, военкоматий, ДОСААФ-а викалашца а еш; профсоюза республикански, краевой, областной комитетий коллегей, президиумий заседанешка, пленумашка, актива собранешка культурно-шефски болхи эскаре хьеха ха кхаьчача кагирхошта КПСС XXV съезда решенеша ма-яххара тIема-патриотически кхетам балари тоадара дешаш дувца, хIаьта иштта Октябрьски Социалистически революце 60 шу дизара кийчо ярца дувзаденна комиссеша беш бола болх бувца.

ХЬАЖАР ДIАДАХЬАРА ПОРЯДОК

СССР Герзашцарча Низашта культурни-шефство лелаеча Центральни комиссе хьажара кулгалду, моттигашка из дIадахьара тIахьожам лоаттабу, итогаш вIашагIа а тох, цар анализ а ю СССР Герзашцарча Низий тайпай, пограничнии чурчен эскарий политически управленешца, СССР МВД политико-кхетама балха управленешца, ДОСААФ-а ЦК-аца, творчески союзийи общесвайи правленешца цхьана.

Моттигашка хьажар вIаштIехьдаккхара практически болх, цун итогаш елга кхоачашду культура болхлой профсоюза республикански, краевой, областной, городской комитеташа союзни (автономни) республикай, культура министерствашца, культура моттигерча органашца, СССР Герзашцарча Низий йоагIаш йолча политорганашца, СССР МВД органашцен подразделенешцен, ДОСААФ организацешца цхьана.

Профсоюза республикански, краевой, областной комитетий шефски комиссеша ДОСААФ йоагIаш йолча политорганашца, комитеташца, военкоматашца барта а йолаш 1977 шера дергдолча шефски гIулакхий планаш увттаю культурно-шефски балха Ерригсоюзни хьажара лоархIам а беш, уж культурни шефства хьакъехьарча Центральни комиссега дIачу лу.

Ерригсоюзни общественни хьажар чакхдаьначул тIехьагIа сводни отчеташ дIачу лу СССР Герзашцарча Низашта культурни шефство лелаяра хьакъехьарча Центральни комиссега 1977 шера 25 декабрь хьатIакхоачаш, профсоюза республикански, краевой, областной комитета председателе, йоагIаш йолча шефски комиссе председатела, союзни (автономни) республика культура министра, культура краевой (областной) управлене начальника, политоргана начальника, ДОСААФ йоагIаш йолча организаце, военкомата начальника кулгаш тIа а долаш.

Цу ханна отчетаца цхьана дIачу лу хьажаре белгальяьнача творчески коллективех, учрежденеех, профсоюзни организацеех, шефски балха къаьст-къаьстача активистех, хIаьта иштта шефство вIаштIехьъяккхара шера новкъостал даьча эскаре гIулакх деча нахах, йола лоацца характеристикаш.

Культурно-шефски балха Ерригсоюзни общественни хьажара итогаш ю 1978 шера 23 февраль тIакхоачаш — СССР Герзашцарча Низий 60 шу дузаш. Хьажаре коттбаьннараш къоастабеш эггара хьалха белгалдоаккх беш болча шефски балха дикали эффективности, хIаьта балха керда формаш, гаьна долча эскара доакъоштен гарнизонаштен гIулакх дара шефски декхараш кхоачашдар.

ХЬАЖАРА ЮКЪЕ ДАКЪА ЛОАЦАРАШТА ЕШ ЙОЛА ПООЩРЕНИ

Моттигашка Ерригсоюзни хьажара мероприятеш дIакхухьача хана цунна юкъе дакъа лоацаш хиннарашта поощрени ю къаьстта дола толамаш дахарах местномаша (профкомаша), культуран искусствaн учрежденей кулгалхоша, хIаьта иштта политорганашен ДОСААФ-а комитеташен.

Ерригсоюзни общественни хьажара итогех цига котбаьннарашта совгIаташ лу культура болхлой профсоюза ЦК Президиумон СССР культура Министерства коллеген СССР Герзашцарча Низашта культурни шефство лелаяра хьакъехьарча Центральни комиссе йоагIаш йолча ведомствашца, учрежденешцен творчески союзашцен барта а йолаш хьачубаларга хьежжа:

карара кара тела ЦIе байракхаш, карара-кара тела кубкаш, ахчан преми шоашца а йолаш, шерен хьажарен итогай культурни шефствох йолча положенега хьежжа, — СССР оборона Министерства, пограничнии чурчен эскаре политуправленей мах бола совгIаташ, — грамоташи значокаши, дипломаш, «культурни шефстава отличник», «10 шу совгIа культурни шефство лелаярах» яха наькха тIа йоахкаю значокаш.

✦

Киргизе сихха дегIадоагIа исхале тха доаккха жа леладелга. ДикагIа болча жа леладераша хIара устагIана тIера 4,5—7 килограмм тха доакх. Из дIаухийт тIехдикача сорта зипаш деча. ХIанз пачхьалкхенга кхоачача киргизски тхан итт тоннах нийс тонн тха исхале тха доаккхача жена тIера доаккхаш да, хIаьта республике уж жа 9 миллионага кхоачаш а да.

Киргизски исхале тха доаккха жа леладеча Оргочерски опытно-селикционни станцера цхьадола жа хIаране 20 килограмм тха луш да.

СУРТА ТIА: воккхагIа вола Iилман болхло Э. Ишимбаев (аьттехьара вара), станце воккхагIа вола ветеринарни лор Э. Дунганов. Республика боахамашка иттлагIча пятилетке цу станцера кхоачаргда 30 эзар племенной жа — дIаяхача пятилеткагIа хиннарел пхи эзар дукхагIа.

Н. ЖИГАНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

✦

Хьувкъама план увттаю институто

Iалама хьалаш чIоагIа хувцалуш моттиг я Киргизи. Башха йоккха йоацача цун территоре (198 эзар квадратни километр) диъ даькъах кхо дакъа совгIа дIалоац Тянь-Шана лакхача лоамаша. Моттигий лакхали лохали, хIаьта долче, температураш а сов бе-бе хиларо хьахьокх, республике боарамеча пояса ерригаш а хIана яц аьнна йола Iалама-климатически зонаш хилар — ледникашкарен альпийски даьгIенашкарен яьнна субтропикашка кхаччалца, хвойни хьунашкара шаьрача аренашкен яьссаленашкен кхаччалца.

Цу тайпара Iалама хьалаш наьха санна проблема я юртбоахама культураш кхеяра. ЛаьрххIа уйла тIа а яхийта, агрономически проблемаш къоастаяра из яле а е кхыяле а йолча районагара а кхыметтел къаьсттача цхьан кхайгара я болабаь хьувкъам чуэцарга кхаччалца бола никъ харжанза баргбац.

Ткъо шу хьалхагIа киргизски Iилмахойи селекционерийи юртбоахама лаьттаех пайда дикагIа эцара тIаерзаяь уйлаш вIашагIтехар лаьттан Iилма-тохкама институто. ХIаьта соахка цун ларда тIа хьайиллар 135 эзар гектар оаха лаьтта а долаш бола 18 производственни боахам чубоагIа Киргизски Iилма-производственни объединени.

Института специалисташа толаме чакхдаьхад юртбоахама производства 327 деша деш дола тохкамаш, хьадаьд юртбоахама культурай 69 керда сорт. Аьлча кхоачам ба, института селекце сорташ тахан республике шекара свеклайи доакъара культурайи деррига кхаш а ялата кхаех кхоалагIа дакъа гаргга а дIадувш хилар.

Тоъал доккхий лаьтташ дIалоац цар лоаллахарча республикашка а.

Института рекомендацеехи Iилма-тохкама разработкаехи пайда эцаро хIара шера 20 миллион гарггарча сома пайда лу.

Института ларда тIа йоккха производственни комплекс хьаяро сихьяьй Iилман разработкай процесси уж шерра производствана юкъехухьилгеи. Республика ерригa лаьттан-климатически зонаш чулоаца дукха лаьтташ шоай кара долаш болча Iилмахоша шоаш хьадаь сорташ сихха тохк. Объединене селекционни центрон теплицай комплексои новкъостал ду керда сорт хьадеш йоккха ха 10—15 шерагара 4—5 шерага кхоачаш лоацъяра.

Масала, хьажкIий фун шин тайпара сорт хьадарах, тIехдика агротехнически гIулакх дарах сихха гIойле яьлар силосни масса хьувкъам лакхбара. Объединене боахамаша хIара гектара тIара 440 центнер гIад а тIехьа моша хьажкIаш йоах, вешта аьлча республике юкъера лаьрхIача йоахачул цкъан ахаззен дукхагIа.

Объединене производственни боахамий, моллагIча кхыча колхозе а совхозе а санна, пачхьалкхенна юртбоахама продукташ телара план я. Из план кхоачаш а еш, объединене хIара шера 5 миллион сомагара 7 миллион сомага кхоачаш цIена пайда бу.

Пачхьалкхен планагIа деча Iилман тохкамел совнагIа, института коллективо дукха балхаш кхоачашду кхыча боахамашца деча договорий ларда тIа а. Шерра-шера дукхагIа хул договора хьисапагIа института гIулакхаш леладе ловш йола колхозаши совхозаши. ХIаьта из а, шин аргIанна, бокъонца институто лерхIарашка хьежжа да, шин рекомендацеш республика кхашка ма-могга дукхагIа чакхъяхийтар, производственни объединени массанена а хьалхалаттача опыта школа а яь дIаоттаяр.

Кадыр ОМУРКУЛОВ,
АПН корреспондент.

Доазол дехьара

ДОТТАГІАЛА НИКЪ

Дарханера Эрдэнэте бодача автомобильни наькъагІа 47 километр гаьна ваьннача багІача лакхача бІоагІо наькъахошка хоам бу «ДоттагІала наькъагІа» уж болхаш хиларах. Белггала, цунах тилла кхы дикагІа цІи дага а йохаргьяцар. Цу наькъо вІашагІа йийзай индустриальни Дархани Монголе керттера промышленни гІирс Эрдэнэтера горно-обогатительни комплекси.

Іалама хьалаш чоалханей оттаяь ханаш Іалальмате лоацигеи йоллашехьа а, цу 164 километр бІаьхача наькъа тІа Іалальмате доккхий балхаш даьд гІишлонхоша: 6 миллион кубометр гаргга лаьтта хьалтессад, тІаьи техкад, 200 совгІа кхы тайпа искусственни гІирсаш хьалдаьд. ХІанз дийнахьа а бус а хаддаза машинаш лел цига гІолла, сихагІа кхоачача кхача гІерташ уд стройматериалех, техниках, боккхача тІирса, хІанз геттара къонача городерча гІишлонхоштa, бахача наха хиланза дарг доацача кхыча товарех етта «кразаш», «мазаш», «зилаш».

Духьала йоагІа рефрижератор юкасоцаю оаха. Водитель — Эрдэнэта 35-ча базера Шаравын Очир. Дулх да Дархане вода. Парте баьча тІахьехамагІа эггара хьалхарчарца венав из Эрдэнэт хьалъеча. 24 шу да машин лехка. Эггара хьалха «ЗИС-5» яхача советски автомобила тІа болх бе волавеннав. ХІанз, автобазе дикагІа болча водителех цаІ хиларах тарра, керда «ЗИЛ-130» еннай цунга.

— Лелаеш атта, балха тешаме машин я, — йоах Ш. Очира. — Никъ чоалхане боллашехьа а, урхенаши мухаленаши дукха йоллашехьа а, хІара шера 60—70 эзар километр никъ бу. Укх шин шера кхы ер ма йий аьнна телха хІама яц. ХІаьта, нагахьа санна цу тайпара моттиг нийсъелча а, тха наькъа тІа цІаккха а кІалвутаргвац хьо. Эггара хьалха духьала кхийттача водитела новкъостал дергда — монгол е советски коллега из хуле а.

Са сай а дийзад, йоах цо дІахо, авари яьча метте новкъостал де. Цкъа январе, 40 градус шелал а йолаш, тІехьашкара мост кагденна автоцистерна нийсъелар сона. Базе дІакхача 45 километр йисаяр. Эрдэнэте а ваха запчасташ ера аз, цул тІехьагІа машин тоае новкъостал дир. Из-м тханцига моллагІчо а дергдар да. НаькъагІа нийсвеннача новкъостал дар водителий шо-шоай планий керттерча пунктех цаІ ма йий.

Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна лелаеча социалистически яхьа юкъе а ваха Ш. Очира, шоай автобазерча берригача водителаша а санна, декхар тІанийцад техниках пайда дикагІа эца, къахьегама овсарле лакхъе, доатор-машиндаьтташ кхоле, карарча шера 155 эзар тонно-километр балхий объем кхоачашъе.

«ШайтІай чІоже» нийсса урагІа бода никъ. Цигга кхийтар тховх ревсомолец Дашийн Тумэндэмбэрэл. Водитела специальность Іомаяьй цо Дарханерча номер 1 йолча советски гІишлой трестерча дешара комбинате. 12 тонн силикатни кирпишк а ийца Эрдэнэте вода со, йоах цо, хІара бетта нормаш 150 процент кхоачашъе декхар тІанийцад аз.

Хошот яхача дукъ тІа, 1700 метр лакхача хьалтІадаьннача хана низ бола «ЗИЛ-131» кхийтар тховх. Цунна дІабІарахьежача, тІерча сибато хьахьокхар, цхьа эзар километр никъ баь из-Іийна ца хилар. Сои са новкъости наькъа арадаьнна ер 14-гІа ди да, йоах цхьоалагІча класса водитела В. Г. Черемисина Цхьа шун ах шуи хьалхагІа Ногинскера венав со Монголе. ХІанз Дарханера мехка юстарча Малхбузене уллача Улан-Гоме гІишлой материалаши продукташи кхухьаш да тхо. Цига, Баян-Ульгийски аймака юккъе, 964 дешархочоа лаьрхІа школьни комплекс — советски халкъо Монголе къахьегамхоштa деш дола совгІат — хьалъеш боахк советски гІишлонхой. Октябра юбилея сийна ше цхьане тІанийцача декхарашка коммуниста В. Г. Черемисина дош деннад доагор-машиндаьтта плана боарамел 10 процент дукхагІа кходе, авари йоацаш болх бе, монгольски водителашта новкъостал де.

Барт тайна къахьег монгольски советскии автомобилисташа. Шерра-шера дукхагІа хул дІа-юха кхухьа мухь. Из-м тамаш а яц. ХІанз Эрдэнэте горно-обогатительни комбинат хьалъеча къаьстта чІоагІа сихденнад балхаш. ГІирса эггара бехктокхамегІа йолча ханага — вай мехка а продукци тергІолча комбината хьалхара аргІа 1978 шера болх бе йолаялийта кийчлуш ба гІишлонхойи монтажникаши. ХІаьта такан укхаза машинаши оборудованни кхухьийт бІаьш советски предприятеша. «ДоттагІала наькъагІа» хадданза ух уж Эрдэнэте.

А. БАБЕНКО,
ТАСС корреспондент.
Улан-Батор.

ХЬАЛХАРА ШУ — ТОЛАМЕ ШУ

Кубай исторе чухь эггара хьалхарча, халкъа боахам дегІабоалабара пхе шера плана хьалхара шу — ПаргІатон гІайрен тІа социализм хьалъе йолаьнча кердача хан-юкъа юхьиг. Мишта кхоачашъяьй шера план, малагІа проблемаш къестаеи халонаш эшаеи йийзай — АПН корреспондентаца ше къамаьл деш цу хьакъехьа дийцар Паччахьалкхен статистика комитета информацеи дунеи халкъашта юкъерча гІулакхийи Управлене начальника Мигель Анхел Гонсалес-Личета.

Кубай экономика дегІаахар укх тІеххьарча хана белгалдоал лакхачеи чІоагІачеи темпашца. Кхыча тайпара дацар дІадахa шу а. Ма-дарра аьлча, къаман экономика цхьаккха дакъа дац арахеца продукци алсамъяланза. Еррига къаман продукт цул хьалхагІа дІадахача шераца нийсйича диазза дукхагІа хиннай, промышленни продукци — кхозза, хІаьта юртбоахама продукци — ши процент совгІа, капитальни гІирсаш хьалдара объеми транспорта грузообороти ях процент йоккхагІа хиннай.

1975 шера декабре хиннача Кубай Коммунистически парте хьалхарча съездо карарча пятилеткана исторически лоархІаме декхар оттадир — мехка индустриализаци йолае. Цудухьа сихагІча темпашца дегІаккхийлад техническн прогресс еш дола халкъа боахама доакъош. Эггара хьалха царех я электроэнергетически, металлургически, химически промышленность, машиностроении капитальни гІирсаш хьалдари.

Кхыча мехкашкара тханцига ухача наха гІишлой Іалальмате йоккха майда оал цунах. Цу деша харц бац уж. Пятилетка хьалхарча шера автобусаш еча завода мошносташ шерьяьй, болх бе йолаялийтай кхачаи промышленноста дукха предприятеш.

Тха экономика керттерча доакъоех цаІ юрта боахам ба, цудухьа Кубай Коммунистически партеи правительстваи чІоагІа уйла тІайохийт из дегІабоалабара. Социалистически эргалонаш яр бахьан долаш сихха дегІауха, чІоагІа механизаци химизаци яь халкъа боахама дакъа а хинна дІаэттаб из. Духхьал из бахьан долаш йиш хиннай укх кхо шу совгІча хана хадданза латтача йоккъало оттадаь аьттув боаца хьалаш дІадахеи юртбоахама продукци дикка дукхагІа йоахилга Іалашден.

Арахьарча рынка аьттув боацаш йола конъюнктура цхьадолча даькъе Іаьткъар капиталистически мехкашцарча Кубай торгово-экономически бувзамашта. Цхьабакъда теншамеи вІаши гІойле йолча тайпареи социалистически содружества мехкашца, эггара хьалхарча аргІанна Советски Союзаца цхьана леладу гІулакхаш бахьан долаш тха вІаштІехьдаьннад тхоай экономика капиталистически системана тІакхаьчача кризиса Іоткъамана кІалхаръяккха. Социалистически мехкашца лелаеча кубински арахьарча торговле оборота объем 16 процент хІана еннаяц аьнна лакх а енна, ах миллиард песага дІакхаьчай. Къаьстта в маьхе да тхона Советски Союзо ду технически новкъостал. Цо йиш хилийтай энергетика, машиностроени, горнодобывающи промышленность санна дола экономика бІарчча доакъош хьаде. СССР-я новкъосталца Кубас реконструкци ю ший машинаькъа сета, шер а ю, кердача оборудованеца кийч а ю форда порташ, лаьттан ченаш тохк.

Гаване СЭВ-а Исполнительни комитета сессе ше къамаьл деш Кубай Коммунистически парте Центральни Комитета Хьалхарча секретара, Паччахьалкхен совета Председатела Фидель Кастрос белгалдаькхар, Куба экономически дегІаяра аьттув боаккхаш дола Советски Союза технически новкъостал сийрда оагІув а хинна йоккхийчеи кагийчеи паччахьалкхенашта юкъерча гІулакхий исторена юкъе дусарг хилар.

И. ПЕТУШКОВ,
АПН соб. корр.
Гавана.

Калейдоскоп

ШОАЙ ВАХАР САН-ФРАНЦИСКЕ МА ДИТАЛАШ

«Сай дог Сан-Францискe дитад аз», — яхаш дешаш да ВІашагІкхийттача Штаташка шерра могадеш долча иллеца. Дошо коанаІарий мыса юхера башха-хоза город цига ухача туристий дукхага диллача хьалхарча моттиге латта дукха я. ХІаьта хІанз е массехк шу да Сан-Францискa сийле, оалаш ма-дарра, кердача белгалонаща сийрдаьнна. Городо хІанз, зуламий дукхалга диллача, ВІашагІкхийттача Штаташка хьалхарча моттигех цаІ лоац. Хозахета дац «Сан-Франциско улицашка» яха телепередача — къоалащ дари нах боабари дувцаш йола полицейски сери — США селлара чІоагІа бІагалъяьккха ювцаш хилар.

— Сона дага ца доагІача тайпара уизарен садуаши сурт да, — йоах городага бІарг лохкарий совета председатела Куентин Коппа, — Сан-Францискe латтар...

Проблема овлата хьеж городской полицене керте латта Черльзгейн. Сан-Франциске доаллар вокх американски городашка а доаллар морг да аьнна хет цунна — хьабе болх ца хилар, къел, доглоахийла ца хилар. ХІанз геттара сабІарздаьл цу гІулакхаша, цудухьа Іаьдалаш хІанз тохаденнад. Лазара дарба деш дац уж, цун белгалонаш къердаш мара.

Г. ГЕРАСИМОВ,
АПН соб. корр.
Нью-Йорк.

✦

«ДОШО» ЦІАИ ЦУ ЧУ ВАХАРАШИ

«60 шу даьлча дІадола мара лац вахар». Из лоаунг доаллl австрийски город Санкт-Пёльтенерча къоаной цІагІа дІачувоаллача хьалтеха. Городерча Іаьдалаша массехк бетта вІаштта шоашта ма-ховва кхайкадьд из «цхьаннена а эшаш боацача 60 шу даьннарий» шоаш йоакхо еш хилар хестаден. ТІаккха, юххера а, март бетта юккъе хьайийллача наІарий ди дІадоладелар.

Шоай лоадамбоаца хІамилгаш кердача цІеношка Іе болхача дІаяхьа кийчбенна хинна пенсионераш цец-ама баьлар кердача цІагІа Іерах мел мах боаккхаргба Іаьдалаша хьакхайкалаьча хана. Из дикай заведенена вІалла тара а хинна дацар. Маьхаша хьахьокх из. Цхьа моллагІа долча цІаьгах — бетта 4800 шиллингигара 7200 шиллингига кхоачаш. Из-м болх беш болча дукхача наьха кисана а могаргдолаш мичад.

Фанфараш лийкха яьлар, тІормигаш хьадаста шоаш Іийнача къаьнарча моттиге юхабаьхкар пенсионераш.

Ю. ШАПОШНИКОВ,
АПН соб. корр.
Вена.

✦

ШИРАЧА ЗАМАЛАХЬАРЧА ХИРУРГА СКАЛЬПЕЛЬ

Укх итт шера ширача Инде хирургически инструментий коллекцеш гулъеш ва доктор Тара Чандра, Канпурерча медицински колледжа факультета декан. Дукха ха йоацаш ший коллекци дІагайтар цо Инде массе миІингера Канпуре гуллуча хирургий 36-ча конференце баьхкача ший коллегашка. Коллекцеца я скальпелаш, пинцеташ, шодилгашта тІатеІаю гермеш, кхыяраш. Чандрас яхачох, ширача Инде ваьхача хирурго 126 тайпара инструмент лелаеш а эггара чоалханегІа йола операцеш еш а хиннай.

Чандра коллекцецара дуккха инструменташ хІанзарчарна тамашийна чІоагІа тара я. Дог тешадеш хьахьокх цар ширача замалахьарча Индера хирургаш мел йоккха гразал йолаш хиннаб.

Е. ШУБЧЕВ,
АПН соб. корр.
Дели.

✦

Дунен тІа эггара хьалхарча болхлойн ахархойн паччахьалкхен баьчча Владимир Ильич Ленина вахарцеи балхацеи ювзаенна моттигаш чІоагІа еза лелаю ленинградцаша.

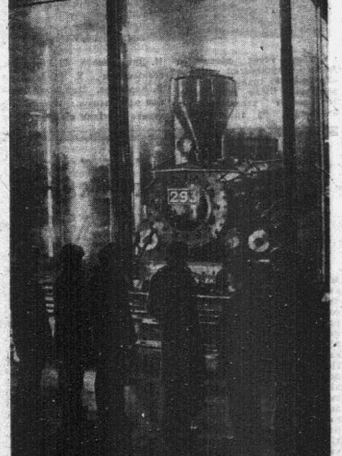
1917 шера 3 апреле эмиграцера Петрограде цІавеnав В. И. Ленин. Финляндски вокзала хьалхарча майда тІа броневика тІара къамаьл даьд В. И. Ленина, революцеца дакъалоацарашка моаршал луш, хІаьта социалистически революци яккхара тІехьарча къовсама уж тІа а хьийхаб. Из событи дагалоацаш цу моттига гаьна доацаш, Владимир Ильич къамаьл деш лаьттача, оттадаьд памятник. Майдах Ленина цІи тиллай.

Вокзале нийсвенна сaг тІехвалац цига латтача кочегар ва аьнна 1917 шера августе Владимир Ильич Петроградера Финлянде вахачеи 7 ноябре юха Петрограде цІавеначеи № 293 йолча паровоза хьалхашка юха ца соцаш. Даим латтаргболаш дІаоттабаьб укхаза из паровоз.

Бронзови памятник — броневика тІа латта Ленин — социалистически Ленинграда символ а хинна латт.

СУРТАШ ТІА: 1. Ленинград. Финляндски вокзала хьалхашкара Ленина майда; 2. № 293 йола исторически паровоз.

Н. НАУМЕНКОВЕИ С. СМОЛЬСКЕИ сурташ.
ТАСС фотохроника.

✦

МАЦА ХУРГЬЯ ЭЛЕКТРИЧЕСТВО?

«Тха юрта, Инаркъе, 600 гаргга дезал бах, цхьа эзар гаргга дешархой ба. ЛерттІа ягац тханцига электричество, къаьстта Іана замалахь. Цхьан улицах йоагаш хул, шоллагІча йоагаш хилац. Йоккхача юрта электромонтер вац. Совхоза электрик ва со яхаш, лелаш цхьа саг ва. Цунга аьлча цо оал:

— Юрта свет тоае со декхарийла вац, из де декхарийла я нов, Мамилов начальник вола МагІалбикера РЭС.

Юрта электромонтер вагІац, йоах, хІаьта РЭС, цхьа йоккха авари ца хилча, тхога хьахьожаш а яц.

ТІаккха, урокаш мишта кийчъе еза оаха? БусйоагоргашдІа ма-яьннайий, фатаген тика тІа дохкаш а дац. Трактористашкара солярка а дийха из доагадеш, цун хьаджи кІурзи ла моге а, фу вахар да из? Тха багІаций, ираз долча наьха санна, телевизорга хьажа, радиога ладувгІа безам?

Маца хургва тха юрта электрик, маца йоагаргьа тхона лерттІа электролампаш. Бокъала а дех оаха хьога, тха еза редакци, тхона оарцагІа яла!

МагІалбика района Инаркъерча юкъерча школа дешархой цІерагІа: Картоев Адам, Котиева Эсет, Яндиев Руслан, Котиев Мухьмад, Саутиев Гирихан.

ПИСЬМО ЛЕРАГІА

ГУЧЧА беса,оарц дехаш да Инаркъерча дешархоша редакце яздаь письмо. Из тохкаш со хилар школе, юрта Совета исполкоме, совхозе, МагІалбикерча РЭС-е. Дешархошца, хьехархошца, юрта бахаш а болх беш а болча дуккхача нахаца, РЭС-а болхлошца хиннача къамаьлаша тешаву Инаркъерча дешархоша яздаьр бакъхиларах, цар айдаьр Инаркъе меттел, МагІалбикерча кхыча юрташка бахача наха а чІоагІа Іаткъаш гІулакх хиларах, юрташка лерттІа электричество хилийтара гІулакх МагІалбикерча РЭС-а болхлоша Іалальмате во леладарах.

Юртарча школа парторганизаце секретара А. А. Яндиева, хьехархоша Л. М. Саутиевас, Т. М. Картоевас, Ю. М. Саутиева, кхыбараша чІоаггІа новкъа долаш дувц:

— ЛерттІа электричество хилац тха юрта е Іай а, е аьхки а. Напряжени кІезига хилар бахьан долаш, юрта цхьаннахьа а телевизорга хьажа йиш яц. ХІаьта хьехархой дукхагІча даькъе бус болх бе безаш махулий.

Электролинешта доагІача тайпара доал деш а е царга хьожаш а саг вац. Іолегар кхерам болаш оагІора а даьнна дагІа Фрунзе цІерагІча улица тІара бІоагІий. Мелденна Іоохкаденна ухка аьшксаьргаш вІашагІкхийтта замыкани ца хилийтара, царна юкъе кирпишкаш эхкай наха. Массехк шу да Маяковске цІерагІча улицах керда трансформатор оттае болабенна. ВІалла оттаяь йоалаш яц из. ДІадахача дешара шера школе электричество ца хилар бахьан долаш пхе-ялх бетта шоллагІча смене тІеххьара урокаш ца еш лийлар тхо. Укх шера школе цхьа бахьан вІаштІехьъяьккхай электричество. Бакъда юрта бахача наха из маца вІаштІехьъяргья ховш дац.

— Со вах Инаркъе, Гагарина улицах, — йоах юрта почтальона Дзатиев Махьмада. — Виъ дешархо ва сан цІагІа. Электричество йоацаш солярка а доагадеш дагІа тхо. Ши шу хьалха телевизор ийцаяр оаха. Цу хана денз цунга хьажа йиш йоацаш дагІа, кхыметтел 127 вольтах болх бергболаш оттайича а.

Кхы а чІоагІагІа цецвоаккхаш да совхоза болхлоша А. Комурзиевеи, Б. Саутиевеи, М. Яндиевеи дувцар:

— Ши бутт хьалха тхо дахача оагІорахьа ток лела аьшксаьрг хьада а хьада Іобежаб чІоагІа гІоа тІайижар бахьан долаш. Ханнахьа дІа ца а боаккхаш уллаш хиннаб из. Бераш школе дІадолхаш ца ховш ког тІалайза цхьа кІаьник дІалаьцав аьшксаьрго, токо гарре вегавеш хиннав из. Цунна дІатІаяха из хьаваккха ена цун йища а дІалаьцай токо. Цар ираза цига совхоза механизатораш тІакхаьча кІалхардаьхад бераш. Лаьтта Іокховчаргбоацаш, хьал ма-кхоачча хоада а баь, бІоагІех дІатесса боаллача цхьаькха аьшксаьрга дІатІатесса уллаш ба из хІанз а.

ДукхагІа йолча хана ах юрт свет йоацаш ягІа, — мукІарал ду юртсовета секретара Хамчиев Башира. — Цун керттера бахьан да юрта трансформатораш кІезига йолга, электролинеш къаьна йолга, уж каст-каста йохилга, ханнахьа уж тоа ца елга.

Иштта нийрчача хьале да Инаркъе меттел МагІалбика кхыча юрташка а электричестваца баха нах ІалашбаргІулакх. ТІаккха фу деш бола теш районера электрикаш?

Іуйрийна бархІ сахьат даьнна болх дІаболалу ха яр со укхаза кхаьчача хана. Болхлой цхьабараш хьабаьхка а вожаш хьаухаш а бар.

— Транспорт ца хилар бахьан долаш юрташка бахача наьха заявкаш кхоачашъе йиш йоацаш дагІа тхо ер шу доладелча денз, — дувц электрикаша М. М. Чинхоева, Т. О. Ибрагимова, Х. А. Балаева, кхыбараша. Цхьанне аьнначоа шоллагІчо тІа а тохаш дувц цар, бІоагІа хийца, лини тоаяь цхьаккха хІама де вІаштІехьдаьннадац тха укх тІехьарча цхьан-шин бетта, алхха авари хиннача хьада аьшксаьрг, цо наха зе дергдоацаш, дІанокъзар баккхар мара.

Тахан а юрташкара хьаьхка заявкаш я тхога шин бетта тІатеІІа болх бича кхоачашъяь даргдоацаш. Шофер отпускаха ваха латт вышка тІаягІа машина. Цунна метта цу тІа Іотаха йиш йолаш саг а вац тхоца. Цул совгІа шофер балха араваьлча тоае езаш а я из машина. Ши бутт ба, трансформатораш ехача эшаш йола машина Грозне тоаеш латта. Из маца тоаяь яргья ховш дац. Иштта чІоагІа тха балха эшаш я бури крани. Уж а заявках Грознера хьа ца йийхача тхога яц. Е цигара хьа а кхачац, ханнахьа цаьха заявкаш кхоачашъе йиш-хургйолаш.

Тхоцара дуккха болхлой бІаьсти цхьаццанахьа шоашта аьттув болча балхашка дІаух, тІаккха гурахьа, е Іай юха хьабоагІа. Уж балха тІа дІачІоагІбара, болхлошка шоллагІа говзалаш Іомаяйтара йоагІаш йола йоакхо яц. Иштта хьалашка фу де йиш я тхога? Заявкаш-м хІара дийнахьа хьа ма-ухий... Истола тІа ІотІа а хьежаш цІераш йоах цар шоаш кхоачаш ца яьча заявкай: «СоагІапча Почтови улицах электричество яц 9-ча марта денз; Кердача Реданте — цхьаннахьа а электричество яц 4-ча марта денз, цхьаькханахьа аьшксаьргаш дадя, бІоагІий хувца дезаш латт 2-ча марта денз; Инаркъе Степной улицах аьшксаьрг хьадаб, бІоагІий хувца дезаш латт: хоам баьб шозза — 16-ча февралеи, 1-ча мартеи; Инаркъе Маяковске улицах трансформатор оттае еза дукха ха я, цига оттаеш хиннар, цигара хьа а яьккха «Кавказ» совхозе дІайихьай; 25-ча феврале денз дІа ца хотташ дада СоагІапча хийда аьшксаьргаш...

Дукка дІа кхоачашде дезаш, ха тІех а яьнна балхаш. Уж чакхдахара эша кхоачам электрикашка бац. Укхаза хаттараш отт: МагІалбике РЭС (районни электрически сеташ) йола кхо шу да. Цу хана денз хІара дийнахьа болх бара эшача техникца Іалаш хІана баьбац «Грозэнерго» республикански энергетически управлене ЗЭС-а (Малхбузерча электрически сетей) кулгалхоша МагІалбикера шоай электрикаш?

Юрташка лерттІа болх беш электричество хилийтара гІулакха шоай низ дІакхоача дакъа лаца деза, тхона хетачох, юрташкарча Советий исполкомийи боахамийн кулгалхоша а. ХІана аьлча совхозий болхлой ма-бий цига бахараш.

А. БАСИЕВ.

ФЕ ХИЛА

Назрановски районе наькъашка дукха хатараш хулаш хилар цІенхаштта дага ца даьллача далац. Геттара кхераме да берий наькъа-транспортни травматизм хилара хьал. Республике эггара лакхагІа да из укхаза. Духхьал тІехьарча шин бетта цу районе бераш лоза а деш ворхІазза хатар хинад — кхо бер дийнад, диъ бер лозадаьд.

Цу тайпара зуламаш хул бераща а цар даьшца-ноанoшца а наькъашка лелара кхерамзлеи бокъонаш йовзийтара болх эсала лелабарах, машин лоалараша уж бокъонаш телхаярах, школьни транспорт лелаяра тІахьожам ца лоаттабарах.

Иштта, массехк ди хьалха ТІой-Юртарча юкъерча школа автомашина водитель А. Муциев, ТІой-Юртара Долакх-Юрта бодача наькъа тІа воагІаш, машин аьрда оагІорахьа а лаьлла ГАЗ-24 автомашина тІатехай. Цига 5 саг лозавир.

Белгалдаккха деза, республика цхьайолча транспортни коллективашка авареш еш, во дисциплина йолаш хилар. Царех я «Чечингушколхозстрой» АТХ. Укхаза тІеххьарча хана каст-каста хул наькъа-транспортни хатараш.

Иштта, кІиранадийнахьа хатар хилар Шалински районе. ТІаь тІа гІолла тІехвоалаш «Чечингколхозстройя» ЗИЛ-13 автомобила водитель П. Ахъядов ... варах духьала йоагІа машинаш лелача наькъа тІа а ваьнна УАЗ-469 яхача Цициева лоаллача машина тІатІехар ший автомобиль. Ахъядов фе ца хилар бахьан долаш доккха хатар хилар цига. УАЗ-469 машина тІа наьгІа ши саг велар — дукха бой дисар шин дезале.

Транспорта тІахьожам во лоаттабеш, дисциплина телхаеш я «Чечингколхозстрой» а. Массехк ди хьалха «Кубань» яха автобус лехка «Чечингколхозстройя» водитель Б. Айбасов Аргунски шоссе тІа водаш духьала йоагІа машинаш лелача мугІар тІа а ваьнна «Колхида» яхача автомашина тІатехар автобус. Цига ши саг велар, цхьаненна хала човнаш йир.

Иштта хул водителаша наькъагІа лелара бокъонаш телхаеш, автобоахамий кулгалхоша наькъашка кхерамзле хиларан транспорт лелаяран тІахьожам чІоагІбара дешашта йоакхо ца йича.

ДІадахача кІирагІа Нохч-ГІалгІайчеи наькъашка 74 наькъа-транспортни хатар хиннад, 5 саг ве а вувш, 26-нена човнаш а еш.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР МВД ГОСАВТОИНСПЕКЦИ

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

ГРОЗНЕНСКИ ЦИРК:

8 АПРЕЛЕ ДЕНЗ ДІАЙОЛАЛУ «УЙЛАНЧАШ» ЯХА КЕРДА ПРОГРАММА

ЛОЗОВИК ОЛЕГА ХЬАЛХЛЕНЦА ФЕГА ГІОЛЛА НИКЪ БЕРГБА, СОВЕТСКИ ЦИРКА ГОВЗАНЧИЙ ЙОККХА ТАЙП-ТАЙПАРА ПРОГРАММА ХЬАХЬОКХАРГЬЯ.

Цирка арене хургба клоунаш: Норовский Сергей, Боровой Александр, Лушников Сергей.

Програмна дІайолалу 19 сахьати 30 миноти яьлча.

Шоатта дийнахьа шозза хьокхаргья программа 15 сахьат даьлчеи 19 сахьати 30 миноти яьлчеи.

КІирандийнахьа — кхозза — 12 сахьат, 15 сахьат, 19 сахьати 30 миноти яьлча.

Коллективно цирке болхарашкара заявкаш дІаийю.

Касса йийлла хургья 9 сахьат даьлча денз 20 сахьат доллалца.

Зрителашта паргІатагІа хилийтара ерригача маршруторгІа лела автобусаш цирка юхе хьатІаух.

ТЕЛЕВИДЕНИ

7 апрель
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Іуйранара гимнастика. 9.30 — «ЗацепингІар дезал» яха телевизионни художественни фильм. ШоллагІа сери. 10.40 — «Вай биографи. 1933-гІа шу». 14.00 — «УнахцІенои Деррига дунеи Денга» йола документальни фильмай программа. 14.45 — «Эрский мотт». 15.30 — Шахматни школа. «Разрядникий класс». 16.00 — «Экрано доттагІий вІашагІтох. Советски Союз — Болгаре Халкъа Республика. 16.45 — «Тахан унахцІенои Деррига дунеи Ди да». 17.15 — «Самукъане старташ». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Берашта йола стихаш». 18.30 — Иллеш доах Латвийски ССР халкъа артиста Гравелиса. Ригера передача. 19.00 — Миллионий ленински университет. «Къахьегам вІаштІехьабаккхара хІанзарча хано дІадехараш». Передачана юкъе дакъа лоацаш ва СССР Министрий Совета къахьегама а социальни а дешашта йолча Паччахьалкхен комитета председатела заместитель Новожилов. 19.30 — Центральни телевидене экрана тІа эггара хьалха. «Дег тІара гІулакхаш» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Документальни экран». Передача дІахьу поэта Рождественске. 22.55 — Лирически ашараш. Йистеьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — «Вахара эггара хьалхара гІулакх» яха документальни фильм. 18.30 — «Нохч-ГІалгІайчу гІолла». Информационни программа (эрсий, гІалгІай меттала). 18.50 — «Сийлахь-доккхача гІулакха тІехьара бІухой». Шерипов ваь 80 шу дизарга (нохчий меттала). 19.05 — Тахан унахцІенои Деррига дунеи Ди да. УнахцІено лораяра министра Каткова выступлени. 19.15 — «Саг кІалхарваккхар» яха кинофильм. 19.25 — «Республика кхашка». «ДикагІа йолча хапашка ялаташ дІадер». «Джалка» совхозера фоторепортаж (гІалгІай меттала). 19.35 — Киножурнал. 19.45 — «Сатирически объектив». 20.00 — «Новкъост Серго» яха документальни фильм.

8 апрель
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Іуйранара гимнастика. 9.30 — «Дег тІара гІулакхаш» яха художественни фильм. 11.00 — Миллионий ленински университет. 14.00 — Іилманпопулярни фильмай программа. 14.40 — «Дай-мехка гІолла». Молдавски ССР. 15.10 — Дешархой технически творчество. 15.40 — «Боб а пилла а» яха бераштa дола телевизионни художественни фильм. 16.45 — «Москва а москвичаш а». 17.15 — «Орленок» яхача телестуде концерт зал. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Мультфильм. 18.25 — Халкъа творчества телевизионни программай «СелаІад» яха дунеи халкъашта юкъера шоллагІа фестиваль. Итали. 18.55 — «Котало» яха передача дІахьу Советски Союза шоазза Турпала Белобородова. 19.25 — Штрауса произведенешцара концерт. ДІалокх Центральни телевиденеи Еррига союзни радиои симфонически оркестра. Дирижер СССР халкъа артист Иванов. 20.00 — «Вай биографи. 1939-гІа шу». 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Къонача иллиалархой Ерригсоюзни телевизионни конкурс. 22.55 — Кирова цІерагІча операи балетеи Ленинградски Паччахьалкхен Академически театра балета артистий концерт. Йистедаьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — «Инженераш а хьу а» яха документальни фильм. 18.30 — «Нохч-ГІалгІайчу гІолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.50 — «Сийлахь-йоккхача Октябра 60 шу дизара толамашца накъагІоргда». Грозненски ремонтно-механически завода къахьегамхой болча (гІалгІай меттала). 19.10 — Киножурнал. 19.20 — СССР профсоюзий XVI съезда делегаташа дувц. 19.50 — «Пилхьа» яха телевизионни фильм. Йистедаьлча — хоамаш, реклама.

РАДИО

7 апрель

6.30 — «Кхо воша — кхо бригадир». Ачхой-Мартановски района «Урожайни» совхозера передача (гІалгІай меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Ашараш (гІалгІай меттала). 8.25 — Нохч-ГІалгІай халкъа ашараш. 8.40 — «Шоана, кхалнах» яха радиожурнал (нохчий меттала). 9.15 — «СелаІад» яха радиовыпуск. 9.45 — КПСС XXV съезда соцамаш кхоачашде. «Яхь шерра дІайоаржае». «Красный молот» заводера передача (гІалгІай меттала). 16.00 — «Нохч-ГІалгІайчеи спортивни вахар». 16.30 — «Берий хьакъехьа боккхий бараштa». «Педагогически гІалаташ» яха исторически Іилмай кандидата Кунцела беседа (гІалгІай меттала). 16.45 — «Дог гІоздоаха хувцамаш». Шалински райисполкома председатела Сайдаева выступлени. 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).

8 апрель

6.30 — Механизатораш кхашка арабаьнна. «Терек» яхача совхозера передача. 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.28 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.35 — Ашараш (нохчий меттала). 8.15 — Передачай программа. 8.25 — «Советашн вахари» яха радиожурнал. 8.45 — Къахьегамах дола иллеш (нохчий меттала). 9.15 — «ХІара балха денна — дикала Знак». «Мехкдаьтта доаккхилга лакхдара тІехьа». «Октябрьнефта» мехкдаьттеи гази йоаккхача управленера передача (нохчий меттала). 9.30 — Даьхеи хьуи рузкъа. СССР хьуи а хьунах оатхалаш еча промышленноста а министра Тимофеева выступлени (нохчий меттала). 9.45 — «ДоттагІий оазаш». 16.00 — «Ялаташ дІадер лакхара дикал йолаш чакхдаккхара тІехьа къовсам лоаттабеча — коммунисташ». Сунженски района Ленина цІерагІча колхозера передача (нохчий меттала). 16.15 — «Болхлой вахар» яха радиогазета. 16.40 — Моттигерча авторий произведенеш (гІалгІай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 18—23, Грозне 20—22 градус йІовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, тайп-тайпарча оагІонашкахьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана — 7—12, дийнахьа — 17—22 градус йІовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи культураи отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05085. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2632.